

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Licence

Markéta Patíková

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta PATÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0301P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Licence**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Práva k duševnímu vlastnictví
3. Licence, pojem, obecná úprava
4. Účel a předmět licence
5. Druhy licence
6. Právní úprava licenční smlouvy
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

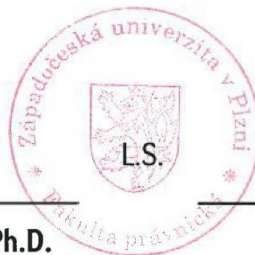
Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jan Hák, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji tímto, že jsem předkládanou diplomovou prací na téma *Licence* vypracovala zcela samostatně, pouze za pomoci použitých pramenů. Tyto použité prameny byly řádně průběžně citovány v poznámkovém aparátu a jsou vyznačeny v seznamu literatury.

V Plzni, březen 2023

Markéta Patíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce JUDr. Janu Hákoví, Ph.D, zejména za vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při zpracovávání této diplomové práce.

Seznam zkratk

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
PrůmVz	Zákon č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
RÚB	Revidovaná úmluva bernská
UŽZ	Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
VynBio	Zákon č. 206/2000 Sb. o ochraně biotechnologických vynálezů a o změně zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat, ve znění zákona č. 93/1996 Sb.
VynZ	Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích,
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví

Obsah

1	Úvod	1
2	Práva k duševnímu vlastnictví	3
2.1	Význam pojmů nehmotný statek a duševní vlastnictví	3
2.2	Vývoj na území České republiky	4
2.3	Práva průmyslová	5
2.3.1	Vymezení pojmu	5
2.3.2	Skupiny práv průmyslového vlastnictví	6
2.3.2.1	Ochrana technických řešení	6
2.3.2.1.1	Patenty	6
2.3.2.1.2	Užitné vzory	7
2.3.2.1.3	Topografie polovodičových výrobků	7
2.3.2.2	Průmyslové vzory	8
2.3.2.3	Práva na označení	9
2.3.2.3.1	Ochranné známky	9
2.3.2.3.2	Označení původu a zeměpisná označení	10
2.3.2.3.3	Obchodní jméno	11
2.3.2.4	Rostlinné odrůdy	11
2.3.2.5	Obchodní tajemství a know-how	12
2.4	Práva autorská a práva související	13
2.4.1	Vývoj autorského práva	13
2.4.2	Pojem autorské dílo	14
2.4.3	K otázce vzniku autorského práva	16
2.4.4	Obsah autorského práva	17
2.4.4.1	Osobnostní práva	17
2.4.4.2	Majetková práva	18
2.4.4.2.1	Právo dílo užít	18
2.4.4.2.2	Jiná majetková práva	19
2.4.5	Práva související s právem autorským	19
2.4.6	Limity autorskoprávní ochrany	20
2.5	Vztah průmyslověprávní a autorskoprávní ochrany	20
3	Licence, pojem, obecná úprava	22

3.1	Význam pojmu licence	22
3.2	Úprava licence	22
3.2.1	Způsoby vzniku	23
3.3	Licenční vztah	24
3.3.1	Strany licenčních smluv	24
3.4	Zásady licenčních smluv	25
3.5	Vymáhání porušení práv duševního vlastnictví	26
4	Účel a předmět licence	28
4.1	Účel	28
4.2	Předmět.....	29
4.3	Úkony předcházející licenčním dohodám	31
4.4	Právní doložka	32
4.5	Daně.....	32
5	Druhy licence	34
5.1	Licence smluvní, zákonné a nucené	34
5.2	Výhradní a nevýhradní licence	35
5.2.1	Podlicence	35
5.3	Individuální, kolektivní a hromadné licence	36
5.4	Licence omezená a neomezená	37
5.5	Licence čistá, smíšená a sdružená	37
5.6	Licence křížové	37
5.7	Licence nepravé.....	38
5.8	Nabídka licence	39
5.9	Licence nakladatelská.....	39
5.10	Licence k digitálnímu obsahu.....	40
5.10.1	Veřejné licence	40
5.10.1.1	Creative Commons.....	41
5.10.1.2	Open Access.....	41
5.10.2	Licence k software.....	42
5.11	Pasivní a aktivní licence	43
5.12	Úplatná a bezúplatná licence	43
5.13	Mezinárodní licence	43

6	Právní úprava licenční smlouvy	45
6.1	Obsahové náležitosti licenčních smluv	45
6.1.1	Podstatné obsahové náležitosti licenčních smluv.....	45
6.1.1.1	Předmět licenční smlouvy	45
6.1.1.2	Poskytnutí souhlasu.....	46
6.1.1.3	Úplatnost smlouvy	46
6.1.2	Pravidelné obsahové náležitosti	47
6.1.3	Vedlejší obsahové náležitosti	49
6.2	Forma licenční smlouvy	49
6.3	Povinnosti stran	50
6.3.1	Povinnosti poskytovatele.....	50
6.3.2	Povinnosti nabyvatele.....	52
6.4	Licenční odměna	54
6.5	Závěrečná ustanovení	55
6.6	Ukončení licenčního vztahu	55
7	Závěr.....	57
	Cizojazyčné resumé.....	59
	Seznam použitých pramenů.....	60

1 Úvod

Tato diplomová práce se věnuje tématu licencí k duševnímu vlastnictví. Duševní vlastnictví v současnosti představuje významnou komoditu na trhu. Pro správné pochopení a následný výklad pojmu licence k duševnímu vlastnictví se proto první část práce zabývá pojmem duševního vlastnictví, následně rozdělením práv duševního vlastnictví na skupinu práv průmyslových a práv autorských a s ním souvisejících, jejich specifickými vlastnostmi a odlišnostmi, včetně úpravy některých mezinárodních úmluv týkajících se daných skupin duševního vlastnictví a jejich významem pro sblížení a harmonizaci právní úpravy.

Další část této diplomové práce se věnuje pojmu licence, významu slova licence v různých konotacích, především pak ve významu spojeném s právem duševního vlastnictví. Dále se práce zabývá základními zásadami poskytování licenčních oprávnění a postupy při ochraně tohoto oprávnění za předpokladu, že je tento výkon neoprávněně rušen.

Předmět a účel licencí rozvíjí základní výhody pro poskytovatele i nabyvatele licencí a vymezuje podstatu tvořící samotné oprávnění k jednotlivým předmětům duševního vlastnictví. Také jsou zde popsány možné způsoby ochrany nabytých vědomostí za situace, kdy k následnému poskytnutí licence zatím nedošlo. Pro zachování účelu licence s mezinárodním prvkem lze považovat za důležité, aby si strany prostřednictvím právní doložky vymezily rozhodné právo a postup pro řešení možných budoucích sporů. Aby bylo možno rozšiřovat a využívat předměty duševního vlastnictví, je v zájmu účastníků daných vztahů hledat co nejideálnější možný způsob provedení. Licence neboli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví nejčastěji vzniká na základě uzavření licenční smlouvy, toto oprávnění však může vzniknout také ze zákonné či nucené licence. Vlastník duševního vlastnictví má především zájem na poskytnutí takového oprávnění při zachování nejvyšší možné míry ochrany, naopak na straně nabyvatele existuje zájem na sjednání podmínek co nejvýhodnějších pro využívání daného předmětu. Práce dále vymezuje jednotlivé druhy licencí a jejich znaky.

Následně je práce zaměřena na vyobrazení platné právní úpravy licenční smlouvy se zaměřením na podstatné, pravidelné a vedlejší obsahové náležitosti a ustanovení těchto smluv, povinnosti nabyvatele a poskytovatele licence, formu licenční smlouvy a její zánik.

Cílem této práce je analyzovat význam licencí pro právo duševního vlastnictví a společnost obecně, zhodnotit přínos právní úpravy zejména z důvodu široké společenské uplatnitelnosti a podpory kulturního, technologického či intelektuálního rozvoje. Podle množství odborných publikací lze usuzovat, že se jedná o téma velmi aktuální.

2 Práva k duševnímu vlastnictví

2.1 Význam pojmů nehmotný statek a duševní vlastnictví

Obečně vlastnictví znamená oprávnění fyzické či právnické osoby držet a užívat určitý statek, především pak také právo na ochranu proti rušení daného užívání a nakládání se statkem. Primárně se takové statky dělí na hmotné a nehmotné, hmotné lze dále dělit na movité a nemovité. Pojem duševní vlastnictví je spjato s pojmem nehmotných statků, neboť takové statky existují nezávisle na hmotném substrátu. Vznikat mohou jak tvůrčí intelektuální činností fyzických osob, tak též netvůrčí činností fyzických i právnických osob např. při obchodním provozu.¹

Aby mohly být předmětem právních či ekonomických vztahů však musí být zhmotněny v objektivně vnímatelné podobě. Může se jednat o zhmotnění fixní, při kterém je předmět zaznamenán na hmotný nosič, na němž je ztvárněn trvale. Dále může jít o zhmotnění efemérní, kdy je předmět vyjádřen pomíjivě, může se např. jednat o slovní přednes či sdělení obchodního tajemství, která nejsou žádným způsobem zaznamenávána. Z podstaty takovýchto předmětů vyplývá jejich potenciální ubikvita, užíváním nedochází ke snižování jejich kvality či funkce, nespoteřovávají se.²

Mezi druhové znaky duševního vlastnictví tak patří jejich nehmotnost, dočasnost doby trvání ochrany, územní omezenost, obchodní nebo jiná ekonomická využitelnost. Územní omezenost (také známa jako princip teritoriality) je však postupně překonávána prostřednictvím mezinárodních smluv.³

Ochrana duševního vlastnictví se uskutečňuje především prostřednictvím právních úprav států samotných. Takové úpravy z velké části přejímají a zohledňují ustanovení mezinárodních smluv týkajících se oblasti práva duševního vlastnictví. Na významu mezinárodní smlouvy nabývají z důvodu postupného rozvoje mezinárodního obchodu a obecně globalizace.⁴

¹ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 20. ISBN 978-80-87956-50-2.

² TELEČEK, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Vydání první. Brno: Doplněk, 1994, s. 20-21. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0885-7.

³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 36. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

⁴ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 18-19. ISBN 978-80-87956-50-2.

Duševní vlastnictví je terminologicky vymezeno Úmluvou o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) z roku 1967. Podle čl. 2 této Úmluvy se duševním vlastnictvím rozumějí práva k „*literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání, k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.*“⁵ Z výše uvedeného vyplývá, že duševní vlastnictví se dá dělit na práva průmyslová, a na práva autorská a související.

2.2 Vývoj na území České republiky

V době po skončení 1. světové války se na území Československé republiky rozvíjelo právo duševního vlastnictví, pro ochranu průmyslového vlastnictví zde existoval Patentní úřad a Patentní soud. Za právo autorské byl vydán zákon upravující nakladatelskou smlouvu a autorský zákon. Československá republika v této době přistoupila k Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví a k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu továrních a obchodních známek. Tento vývoj byl však přerušen 2. světovou válkou a následně politickým převratem roku 1948.⁶ Recepční normou (ústavní zákon č. 4/1993 Sb.) Česká republika převzala závazky mezinárodních smluv ČSFR. Kromě toho sama přistoupila k jiným mezinárodním smlouvám na ochranu duševního vlastnictví. Vedle toho je členem velkého množství mezinárodních organizací (např. WIPO, WTO, OSN). S ohledem na závazky vyplývající z těchto smluv, podle čl. 10 Ústavy České republiky platí, že mají aplikační přednost před zákonem, tudíž jsou nadřazeny vnitrozemskému právnímu řádu.⁷

⁵ čl. 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO).

⁶ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 21-22. ISBN 978-80-87956-50-2.

⁷ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 17-19. ISBN 80-723-9198-4.

2.3 Práva průmyslová

2.3.1 Vymezení pojmu

Jak již bylo zmíněno, práva průmyslová jsou specifickou součástí duševního vlastnictví, od práv autorských a souvisejících se liší především v okolnostech podmiňujících vznik jejich právní ochrany. Jde jednak o průmyslovou využitelnost, tedy schopnost být opakovaně využíván při hospodářské činnosti s totožným výsledkem. Takovou podmínku nesplňují postupy, které jsou neproveditelné.⁸ Dále se jedná o nutnost podat přihlášku a uhradit správní poplatky, ochrana přitom vzniká až po úspěšném skončení řízení u národního či mezinárodního úřadu zápisem do daného rejstříku, je tedy založena na formálním principu. K udržení ochrany je třeba dobu platnosti prodlužovat.⁹

Předmět ochrany průmyslových práv definuje Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883. Spadají do něj:

- patenty na vynálezy
- užité vzory
- průmyslové vzory či modely
- tovární či obchodní známky, známky služeb
- obchodní jméno
- údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu.
- potlačování nekalé soutěže

Dále Pařížská úmluva široce vymezuje pojem průmyslového vlastnictví, kdy je tak chápán především průmysl a obchod, průmysl těžební a zemědělský a všechny výrobky umělé i přirozené. Státy, jež se zavázaly k plnění Pařížské úmluvy tvoří Unii na ochranu průmyslového vlastnictví.¹⁰ Úmluva tak vytvořila mantinely pro právní ochranu průmyslového vlastnictví ve světě. Tyto základy byly dále rozvíjeny zejména revidováním Pařížské úmluvy a řadou dalších mezinárodních mnohostranných úmluv. Jedná se např. o Madridskou dohodu o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží z roku 1891, Niceskou dohodu o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek z roku 1957, Locarnskou dohodu o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů

⁸ PÍTRA, Vladimír. *Ochrana průmyslového vlastnictví I*. Praha: Frances, 1992, s. 19. ISBN 80-7049-039-X.

⁹ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 32-33. ISBN 978-80-87956-50-2.

¹⁰ Vyhláška č. 64/1975 Sb. o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví

z roku 1968, Smlouvu o patentové spolupráci z roku 1970 a další.¹¹ Během 20. století byla do předmětu ochrany průmyslového vlastnictví Dohodou TRIPS zařazena také topografie polovodičových výrobků.¹²

2.3.2 Skupiny práv průmyslového vlastnictví

2.3.2.1 Ochrana technických řešení

Smyslem existence ochrany technických řešení je jejich zajištění proti zneužití a dále zabezpečení odměny původce za případné využití daného postupu či jeho výsledku. Za technická řešení se nejčastěji považují vynálezy, topografie polovodičových výrobků a užité vzory.¹³

2.3.2.1.1 Patenty

Jedná se o ochranu tvůrčí vynálezecké činnosti. Základem v českém právním řádu je zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích (dále jen VynZ) a zákona č. 206/2000 Sb. o ochraně biotechnologických vynálezů (dále jen VynBio). Právní ochrana je poskytována na žádost (podání přihlášky) a je vázána na udělení patentu Úřadem průmyslového vlastnictví. U tohoto Úřadu občané ČR a osoby se sídlem či bydlištěm na území ČR také podávají mezinárodní přihlášky patentů či evropské patentové přihlášky. VynZ stanovuje podmínky patentovatelnosti vynálezu, aby tedy mohl být patent udělen, musí jít o vynález nový, průmyslově využitelný, vzniklý vynálezeckou činností. Vedle těchto kritérií nesmí jít o vynález vyloučený z patentovatelnosti (tj. vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku a dobrým mravům, dále odrůdy rostlin a plemena zvířat).

Podáním přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti. Oznámení o udělení patentu se zveřejňuje ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví a účinky nastávají tímto okamžikem. Vynálezci, jemuž byl patent přiznán, náleží výlučné právo vynález využívat, poskytovat souhlas s jeho užíváním, případně patent převádět na jiné osoby. U Úřadu průmyslového vlastnictví se vede také řízení o

¹¹ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 59-60. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹² *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.cpufilm.cz/new/www/txt/trips.pdf>

¹³ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 65. ISBN 978-80-87956-29-8.

zrušení patentu, řízení určovací a řízení o nucené licenci. Ochrana trvá maximálně 20 let od doby podání přihlášky patentu a její zachování je zpoplatněno.¹⁴ Lze podat žádost o dodatkové ochranné osvědčení, doba ochrany se poté prodlužuje na dalších 5 let.¹⁵

2.3.2.1.2 Užité vzory

Právní rámec ochrany užitečných vzorů je dán zákonem č. 478/1992 Sb. o užitečných vzorech (dále jen UŽZ). S právem patentovým mají určitou podobnost, u ochrany užitečných vzorů jde taktéž o výsledky průmyslově-technické činnosti, které jsou způsobilé být předmětem obchodních vztahů. Vůči právu patentovému má právní ochrana užitečných vzorů určitá specifika. Jedná se zejména o dosaženou úroveň vynálezecké činnosti, kdy u užitečných vzorů postačuje průmyslově-technické řešení překračující rámec odborné dovednosti. Co se týče podmínek zápisu, ochrana užitečným vzorům je poskytována rychleji a zkoumají se pouze formální náležitosti, Úřad průmyslového vlastnictví nezjišťuje materiální podmínky, tedy i případnou existenci užitečného vzoru na totožné technické řešení. Toto zkoumá až při řízení o výmazu užitečného vzoru, které je zahajováno na návrh. Pomocí užitečných vzorů nelze chránit postup výroby či pracovní činnosti. Podpůrně se další práva k užitečným vzorům a jejich úprava řeší dle VynZ.¹⁶ Platnost práva k užitečnému vzoru je 4 roky od podání přihlášky, přičemž platí, že tuto dobu lze prodloužit maximálně dvakrát na dobu 3 let, v souhrnu tak může ochrana trvat až 10 let.¹⁷

2.3.2.1.3 Topografie polovodičových výrobků

V České republice se ochrana topografií polovodičových výrobků uskutečňuje na základě úplného znění zákona č. 399/2000 Sb., podle kterého se za topografii považuje „*série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového*

¹⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 52-55. ISBN 80-723-9198-4.

¹⁵ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 66. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 55-57. ISBN 80-723-9198-4.

¹⁷ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 250. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

*výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho částí“.*¹⁸ Ochrana se uskutečňuje zapsáním do rejstříku topografií polovodičových výrobků (vedeného u Úřadu průmyslového vlastnictví), přičemž toto právo může být uplatněno do 15 let od vytvoření topografie. Podmínku zápisu tvoří fakt, že musí jít o topografii neobvyklou v polovodičovém průmyslu, která je výtvořem původce. Zároveň musí být předloženy podklady ke ztotožnění topografie (fotografie či výkresy) a datum prvního obchodního využití, pokud proběhlo dříve než k datu přihlášky (maximálně však do 2 let). Ochrana práv k topografii trvá 10 let od zápisu nebo případně prvního obchodního využití. Vlastník topografie je oprávněn poskytnout souhlas k reprodukci topografie či její části, stejně jako k vytváření výrobků, jenž danou topografií obsahují. Dále bez tohoto souhlasu nelze topografii a zmíněné výrobky obchodně využívat.¹⁹

2.3.2.2 Průmyslové vzory

Od ostatních průmyslových práv se liší tím, že jimi nelze chránit technická řešení, postupy apod. Předmět ochrany se vztahuje na tvůrčí činnost průmyslových designérů, výtvarníků či návrhářů, zejména na vzhledové, stylové, umělecké a tvarové prvky výrobků.

Upraveny jsou zákonem č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů, který výslovně stanovuje požadavek novosti a individuální povahy výrobku. Novost je zde chápána absolutně, nelze poskytovat ochranu vzorům, pokud byl totožný vzor zpřístupněn veřejnosti, nepřihlíží se přitom k odchylkám nepodstatným. Zhodnocení individuální povahy výrobku se provádí z pozice informovaného uživatele, vychází se z přínosu konkrétních vzhledových znaků pro konečnou podobu, nesmí vyvolávat shodný dojem jako jiný průmyslový vzor. Podáním přihlášky u Úřadu průmyslového vlastnictví vzniká za splnění podmínek ochrana na dobu 5 let, kterou lze prodlužovat (vždy o dalších 5 let) na maximální dobu 25 let. Vlastník průmyslového vzoru má právo daný vzor užívat, bránit třetím osobám v užívání, dále může poskytnout licenci k užívání či vzor převést.²⁰

¹⁸ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 255-256. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

¹⁹ Tamtéž, s. 255-256.

²⁰ Tamtéž, s. 257-277.

2.3.2.3 Práva na označení

Význam označení výrobků a služeb se promítá především do postavení soutěžitelů na trhu práce. Práva na označení zvyhodňují jejich pozici z pohledu konkurenceschopnosti, zároveň přispívají k lepší orientaci spotřebitele při výběru zboží. Především z důvodu globalizace trhu je kladen důraz na celosvětové sjednocování úpravy práva na označení.²¹

2.3.2.3.1 Ochranné známky

Upraveny zákonem č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách, který vymezuje, co je způsobilé tvořit ochrannou známku. Může se jednat o slovní označení v běžném či zvláštním grafickém písmu, kresby, kombinaci slov a kreseb, prostorová označení, obal výrobku či jeho tvar, barvy, písmena, číslice. Aby bylo možno tyto aspekty považovat za ochrannou známku, musí být schopné odlišit konkrétní výrobek od výrobků jiných, existuje tedy požadavek na jejich originalitu a s tím spojenou jednoduchost, známka by měla být snadno zapamatovatelná. Dále je zde nutnost jejich grafické znázornitelnosti a spojitosti s určitou službou nebo výrobkem.

Lze rozlišovat ochranné známky slovní, slovní grafické, kombinované, obrazové, prostorové, známky tvořené pouze barvou či jejich kombinací, známky čichové a zvukové. Slovní známka obsahuje jméno, slovo, či písmena, není doplněna grafickou úpravou nebo obrázkem, může jít o pojem z obecné slovní zásoby nebo pojem fantazijní, nesmí být popisný vzhledem k výrobku nebo službě. Co se týče slovní známky grafické, ochranný prvek je vyjádřen zvláštním grafickým zpracováním písma. Kombinované známky obsahují obrazové i slovní prvky, přičemž slovní prvek zde může obsahovat i pojem, který samotný nesplňuje podmínku zápisu, za předpokladu, že kombinace je jako celek originální a dostatečně odlišná pro spotřebitele. Obrazové ochranné známky neobsahují slova, písmena či jiný text, mohou být tvořeny kresbami a ornamenty. Zároveň by neměly při změně velikosti či materiálu pozbyt původní účel. Prostorové známky jsou vyobrazeny trojrozměrně, může jít např. o obal výrobku, nesmí však být tvořena pouze tvarem, prostorovost musí být spojena s unikátními prvky výrobku. Znamky tvořené barvou lze také přihlásit, chráněno je poté označení v dané barvě

²¹ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 68-69. ISBN 978-80-87956-50-2.

konkrétního odstínu, která je sama předmětem ochrany, nesmí se jednat o základní barvy. Je třeba zmínit, že pokud je známka přihlášená v černobílém vyobrazení, je pak chráněna ve všech barevných provedeních, pokud je však přihlášena v konkrétních barvách, vztahuje se ochrana jen na tyto barvy. Čichové známky se vztahují na určitou typickou vůni, jejich registrace je však komplikovaná. U známek zvukových se chrání shluk tónů.

Ochrannou známkou nemohou být označení druhová, označení bez rozlišovací způsobilosti, popisná, klamavá, a označení v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem.²²

O zápis do rejstříku se žádá u Úřadu průmyslového vlastnictví, výrobky mají být seřazeny podle mezinárodního třídění výrobků a služeb dle Niceské dohody z roku 1957. Po formálním přezkumu se během přezkumu věcného zjišťuje, zda je označení způsobilé k zápisu. Způsobilá přihláška je zveřejněna ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Po uplynutí 3 měsíců od zveřejnění, pokud nejsou podány námitky, je známka zapsána do rejstříku. Tímto se vlastníkově přiznává právo známkou užívat spolu s výrobky či službami, ve vztahu k nimž je chráněna. Platnost ochranné známky je 10 let od podání přihlášky, lze ji na žádost obnovit vždy na dalších 10 let.²³

2.3.2.3.2 Označení původu a zeměpisná označení

Místo původu zboží v současnosti často dokazuje určité vlastnosti nebo kvalitu produktu. Aby nedocházelo k jejich zneužívání, jsou tato označení chráněna. Na úrovni ČR je upravuje zákon č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení, tento zákon harmonizuje právní prostředí zaručující volný pohyb zboží. Na úrovni unijního práva jde pak především o nařízení Evropského Parlamentu a Rady²⁴, které umožňuje chránit výrobky ve všech členských státech prostřednictvím jednoho zápisu. Toto nařízení také stanovuje podmínky ochrany produktů z třetích zemí. Ze zmíněné úpravy vyplývají dva možné způsoby ochrany, jde o označení původu a označení zeměpisné.

²² HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 1-19. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

²³ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 107-111. ISBN 978-80-87956-29-8.

²⁴ Nařízení Evropského Parlamentu a Rady EU č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.

Označení původu zahrnuje název místa, regionu nebo země, kde byl výrobek vyroben či služba poskytována. Toto dané území, lidský faktor, průběh výroby v tomto místě, prostředí či podnebí zásadním způsobem určují kvalitu nebo vlastnosti výrobku či služby.

Zeměpisné označení se užívá pro zboží a služby, které jsou svou pověstí nebo vlastnostmi typické pro konkrétní území.²⁵ Proti označení původu není třeba tak pevné vazby na území a postačí, pokud alespoň jedna fáze tvorby produktu nebo služby probíhala na daném místě, přičemž minimálně pověst dané věci musí být přiřítatelná označenému zeměpisnému území.²⁶

Ochrana se provádí zápisem do rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví. Žádost může podat především sdružení výrobců na určitém území, fyzická či právnická osoba pouze pokud je jediná, která na tomto území činnost provozuje. Takto zapsaná přihláška není časově omezena, označení jsou chráněna proti obchodnímu použití na zboží, ke kterému se zápis nevztahuje. Je zakázáno označení zneužívat, napodobovat či si jej přisvojovat.²⁷

2.3.2.3 Obchodní jméno

Sama Pařížská úmluva²⁸ zakotvuje ochranu obchodního jména firmy bez nutnosti takové jméno k ochraně zapisovat nebo zřizovat ochrannou známku. Podle NOZ je obchodní firmou jméno, pod kterou je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Obchodní jméno nemá být zaměnitelné a klamavé. Ochrana je poskytována na časově neomezenou dobu tomu, kdo obchodní jméno používal první, nepodléhá formální registraci.²⁹

2.3.2.4 Rostlinné odrůdy

V současné době Česká republika neumožňuje patentem ochraňovat nové rostlinné odrůdy. Patentem lze chránit pouze mikroorganismy. Podle čl. 27 Dohody TRIPS mají státy, které jsou členy Světové obchodní organizace, právo vyloučit

²⁵ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 58-59. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

²⁶ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 136-137. ISBN 978-80-87956-29-8.

²⁷ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 88-90. ISBN 978-80-87956-50-2.

²⁸ Vyhláška č. 64/1975 Sb. o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví

²⁹ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 93-94. ISBN 978-80-87956-50-2.

z patentovatelnosti nové rostlinné odrůdy, pokud jim zároveň zabezpečí jinou právní ochranu dle zvláštního předpisu. Velké množství států poskytuje ochranu odrůdám udělováním šlechtitelského osvědčení.³⁰ V České republice se postupuje podle zákona č. 408/2000 Sb. o ochraně práv k odrůdám rostlin, na jehož základě se šlechtitelům udělují šlechtitelská osvědčení. Může jít o všechny druhy i odrůdy rostlin, případně i jejich hybridů. Přihláška se podává u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského, což představuje výrazný rozdíl proti ostatním předmětům průmyslových práv, u nichž se přihláška podává k Úřadu průmyslového vlastnictví. Zákon stanovuje podmínky udělení šlechtitelského osvědčení, odrůda musí splňovat kritérium novosti, odlišnosti, uniformity a stálosti. Po udělení osvědčení šlechtitel disponuje výlučným právem odrůdu využívat a udělovat souhlas s využíváním třetím osobám. Právo na ochranu přihlášené odrůdy trvá 25 let od roku, kdy bylo osvědčení uděleno, u některých odrůd (např. dřeviny) ochrana trvá až 30 let.³¹

2.3.2.5 Obchodní tajemství a know-how

Pojmy se do určité míry překrývají, přesnou definici obchodního tajemství nalezneme v NOZ: „*konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*“³²

Co se týče pojmu know-how, termín vymezuje například nařízení Komise EU č. 330/2010 jako „*tajný, podstatný a identifikovaný celek praktických nepatentovaných informací, které jsou výsledkem zkušeností dodavatele a jsou jím otestovány*“³³

Samy o sobě tedy nepodléhají právní ochraně technických řešení nebo právům na označení. Nejvyužívanější formou udělení souhlasu k využití know-how je prostřednictvím licenční smlouvy.³⁴ Podle dřívější právní úpravy přitom platilo, že smlouvou o nájmu provozu zároveň nájemci vzniklo po dobu trvání smlouvy

³⁰ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 52-54. ISBN 978-80-87956-50-2.

³¹ Zákon č. 408/2000 Sb. o ochraně práv k odrůdám rostlin

³² Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

³³ Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32010R0330>

³⁴ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 102-104. ISBN 978-80-87956-50-2.

právo užívat mimo jiné taktéž know-how a předměty průmyslových práv náležejících k pronajímanému provozu.³⁵

V současnosti se jejich ochrana uskutečňuje pomocí dvou různých způsobů. Může jít o postup podle úpravy vztahující se na ochranu vlastnictví, nebo postup vztahující se k nekalosoutěžnímu jednání (zde je záměrem využití tajemství v hospodářské soutěži). Ochrana před nekalosoutěžním jednáním tak má určitou podpůrnou roli vůči ochraně práv průmyslových a může se tak mimo jiné uplatnit, pokud nebyly splněny podmínky průmyslověprávní ochrany.³⁶

2.4 Práva autorská a práva související

2.4.1 Vývoj autorského práva

Právo autorské se historicky vyvíjelo především ve formě práva zvykového, stěžejní význam spočíval především v ochraně osobnostních práv autora. Významným byl zejména vynález knihtisku. Postupem času přibývaly právní předpisy věnující se právu autorskému. Zásadním pramenem tohoto právního odvětví je z historického hlediska Bernská úmluva z roku 1886 o ochraně děl literárních a uměleckých. Ta byla během dalších let revidována, nyní je známější pod označením Revidovaná úmluva bernská (dále jen RÚB). RÚB představovala průlom v chápání autorských práv, po jejím vzniku byla v členských státech RÚB potlačena podmínka registrování díla pro vytvoření jeho právní ochrany. Podle RÚB je tedy ochrana přiznávána, pokud je autorské dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné formě. Dále není stanovena podmínka jedinečnosti autorského díla, díky čemuž lze chránit také díla užitého umění nebo počítačové programy.

Právní vývoj přinesl nové mezinárodní úmluvy, Všeobecnou úmluvu o právu autorském z roku 1952, Římskou úmluvu o právech příbuzných k autorskému právu z roku 1961, Úmluvu o ochraně proti pirátským kopiím z roku 1971, Úmluvu o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl z roku 1989, Dohodu TRIPS z roku 1994, Smlouvu o autorském právu WIPO-WCT z roku 1996 a Smlouvu o uměleckých výkonech a zvukových záznamech WIPO-WPPT z roku

³⁵ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 298. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-337-0.

³⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 306-334. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

1996³⁷, Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým z roku 2013 (upravena směrnicí EU³⁸), nemalý význam má i právo evropského společenství³⁹.

Co se týče úpravy na území České republiky, autorské právo se řídí zákonem č. 121/2000 Sb. o právu autorském (dále jen AutZ). Ten se vztahuje na:

- práva autora k autorskému dílu
- práva pořizovatele k databázi
- práva související s právem autorským
- ochranu autorských práv a práv souvisejících
- kolektivní správu autorských práv.

Do skupiny práv souvisejících se řadí práva výkonných umělců k uměleckým výkonům, právo výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů k záznamu, právo rozhlasového či televizního vysílatele k vysílání, právo zveřejnitelů k nezveřejněnému dílu a právo nakladatele na odměnu související se zhotovením rozmnoženiny díla.⁴⁰

Autorské právo lze chápat ve smyslu objektivním a subjektivním. Ve smyslu objektivním se jedná o úpravu poměrů, které se vytvářejí při vzniku samotných autorských děl a také při jejich uplatňování ve společnosti. Tyto dva pojmy se vzájemně podmiňují a navazují na sebe, neboť společenské vztahy se projevují ve tvůrčí činnosti autora. Zároveň je tvorba autorského díla předpokladem společenského uplatnění, bez něhož by nemohlo plnit společenské poslání. Ve smyslu subjektivním se jedná o práva autora k jím vytvořenému dílu, především pak zájmy materiální a morální.⁴¹

2.4.2 Pojem autorské dílo

Podle AutZ je autorským dílem myšleno dílo literární, umělecké či vědecké, které vzniklo jedinečnou tvůrčí činností autora. Ochrana se vztahuje jen na díla

³⁷ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 207-208. ISBN 978-80-87956-50-2.

³⁸ *Směrnice (EU) 2017/1564 o povolených způsobech užití některých děl chráněných autorským právem ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L1564&from=CS>

³⁹ *SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0024&from=EL>

⁴⁰ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 207-208. ISBN 978-80-87956-50-2.

⁴¹ KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994, s. 63-65. ISBN 80-901-1853-4.

vyjádřená v objektivně vnímatelné formě, což zahrnuje i zpodobnění elektronické, trvalé či dočasné. Za splnění těchto podmínek dílo spadá pod ochranu AutZ, nejedná-li se o díla, na něž se ochrana nevztahuje. AutZ poskytuje demonstrativní výčet druhů děl, prakticky tak často lze definičně vymezit dílo jako autorské až podle jeho pojmových znaků.

Podmínku jedinečnosti je třeba vykládat způsobem, že postačí, aby bylo dílo vnímatelné směrem k omezené skupině osob, nemusí být splněna vůči celé společnosti. Jedinečnou tvůrčí činností je myšlena originální osobitá činnost autora, bez níž by výsledek nevznikl, je spjata s individuálními vlastnostmi jedince. AutZ vymezuje také skupinu děl, která nemusí splňovat podmínku jedinečnosti, postačí u nich, že se jedná o díla původní a jsou tedy výtvozem autora. Toto kritérium se vztahuje na počítačové programy, databáze a fotografie (fotografie však mohou být i jedinečným dílem).

Zpodobnění díla ve vnímatelné formě může být trvalé či nestálé, dílo však musí být zhmotněno, aby se na něj vztahovala autorskoprávní ochrana. Tento hmotný substrát (forma díla) je tak obligatorním znakem, přestože předmětem ochrany je nehmotný statek.

Rozlišují se také jednotlivé fáze částí děl, kdy je ochrana poskytována jak dílu dokončenému, tak také dílu nedokončenému, pokud splňuje požadované znaky jedinečnosti či původnosti, a požadavek objektivně vnímatelné formy. Může se to též vztahovat na samotné názvy či postavy autorských děl, za předpokladu, že naplňují znaky díla autorského.

Ochraně podléhají díla vzniklá přepracováním jiného díla (též nazývány jako díla odvozená), pokud jsou tato přepracování projevem tvůrčí činnosti zpracovatele daného přepracování. Vzhledem k faktu, že přepracování představuje zásah do majetkových a osobnostních práv autora původního díla, podléhá takováto činnost souhlasu tohoto autora. Práva autora původního se následně rozšiřují o práva k dílu zpracovanému a představují určité omezení autora díla zpracovaného, kdy je třeba k užití tohoto díla nutný též souhlas autora původního. Pod díla vzniklá zpracováním se mohou řadit také překlady, je však třeba posuzovat každý překlad individuálně, neboť o zpracované dílo se jedná pouze pokud je projevem tvůrčí činnosti.

AutZ upravuje také díla souborná, tvůrčí činnost se zde projevuje ve způsobu výběru, sestavení a uspořádání daných prvků v souborném díle. Může se jednat o soubor jiných autorských děl, případně prvků odlišných, k jejich použití je

nutný souhlas autorů původních děl. Stejně tak je k užití souborného díla třeba souhlasu autora díla souborného a také souhlasů původních autorů, jejichž díla byla zařazena do souboru. Jde např. o periodické tiskoviny (časopisy), antologie, výstavy či encyklopedie.

O autorské dílo se podle AutZ nejedná, pokud jde o myšlenky, postupy, denní zprávy, výsledky vynálezecké činnosti, matematické vzorce, náměty děl (mohou však být rozpracovány do takové míry, že pod autorskoprávní ochranu již spadat budou). Dále je výjimka z ochrany udělena dílům mající povahu právních předpisů a výtvorům tradiční lidové kultury, není-li autor znám a nejedná se o dílo anonymní.⁴²

Lze využít také definici, která popisuje autorské dílo jako takové, které: „*Lze donekonečna rozmnožovat bez újmy na své podstatě a ke každé kopii díla má autor práva, jež jsou obdobná právům vlastnickým*“.⁴³

2.4.3 K otázce vzniku autorského práva

Autorské právo nepodléhá formální registraci jako je tomu u práv průmyslových, právo k autorskému dílu tak vzniká momentem zhmotnění díla do objektivně vnímatelné podoby. Pokud dojde ke zničení díla (respektive jeho hmotného nosiče), nedochází tím zároveň k zániku autorských práv.⁴⁴

Autorem může být pouze osoba fyzická, na základě předpokladu, že tvůrčí a duševní schopnost je vlastní jen osobám fyzickým, nikoliv právnickým. Ve srovnání s angloamerickým pojetím autorského práva toto představuje odchylku, neboť podle tohoto pojetí jsou právnické osoby způsobilé stát se autorem. Autorem může být i osoba jejíž způsobilost k právním jednáním je omezena. AutZ se zabývá také osobou autora souborného díla, přičemž zde musí také jít o osobu fyzickou, která se podílela na uspořádání prvků takového díla. Práva této osoby se nedotýkají práv autorů, jejichž díla byla zařazena do díla souborného.⁴⁵ Je zvykem, že jméno autora je uváděno na titulní straně. Autorství může být i anonymní, pokud se autor rozhodl své jméno nezveřejňovat, případně může využít také možnosti vydat dílo pod pseudonymem (krycím jménem), zástupcem takového autora pak je osoba

⁴² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 6-18. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

⁴³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘIHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 66. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

⁴⁴ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 216-217. ISBN 978-80-87956-50-2.

⁴⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 20-21. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

zodpovědná za zveřejnění díla. Pokud jde o autorská práva k dílu, jež vytvořilo více osob v rámci spolupráce, autorství náleží všem takovým osobám společně a nerozdílně. Ke vzniku spoluautorství nedostačuje, pokud osoba poskytla radu, či dala podnět k vytvoření díla. Výnosy na takovémto díle se následně dělí podle přínosu každého spoluautora ke konečnému dílu, případně mohou být výnosy stejné, pokud nejde podíl účasti osob určit. O díle, které je výsledkem společné práce, rozhodují její spoluautoři jednomyslně, neodůvodněnému bránění nakládat s dílem se spoluautoři smějí domáhat u soudu.⁴⁶

2.4.4 Obsah autorského práva

Autorské právo lze chápat v objektivním a subjektivním smyslu. V tom objektivním se jedná o právní předpisy upravující danou oblast, v tomto případě především AutZ, Dále se podpůrně využívá NOZ, především část týkající se relativních majetkových práv a předpisy dotýkající se práv průmyslových. Ve smyslu subjektivním jde o práva osobnostní a majetková.⁴⁷ Obě skupiny těchto práv jsou právy výlučnými, působící vůči všem. Práva majetková se následně dají rozdělit do skupiny absolutních a relativních majetkových práv. Není možné absolutní majetková práva převádět, je ale možné k nim poskytnout užívací práva prostřednictvím licence. Z licenčních vztahů mohou vycházet majetková práva relativní, jejichž náplní je autorský honorář (tj. pohledávky), tyto vztahy lze převádět a mohou být předmětem výkonu rozhodnutí.⁴⁸

2.4.4.1 Osobnostní práva

Z názvu vyplývá, že skupina těchto práv je spojena s osobností autora. Patří do nich právo rozhodovat o zveřejnění díla, právo na nedotknutelnost díla (uděluje souhlas k zásahům či jiným změnám díla, případně je oprávněn takový souhlas neposkytnout), prohlašovat se za autora, k čemuž se váže také právo určit, v jakém provedení a jestli vůbec bude jeho jméno při zveřejnění díla uvedeno.

Práva jsou nepřevoditelná, nelze se jich žádným způsobem vzdát, a jejich vázanost na osobu autora znamená, že okamžikem jeho smrti zanikají. Smrtí autora nevzniká právo označovat se za autora díla, i po jeho smrti tak je třeba dílo

⁴⁶ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 217. ISBN 978-80-87956-50-2.

⁴⁷ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘIČOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 82. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

⁴⁸ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka*. Plzeň: Alevia, 2014, s. 132-133. ISBN 978-80-905538-0-4.

označovat jménem (či pseudonymem) autora. Platí také zákaz užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Postmortální ochrany se může dovolat kolektivní správce, právnická osoba sdružující autory nebo osoba autorovi blízká.

2.4.4.2 Majetková práva

Stejně jako u práv osobnostních, ani práv majetkových se autor nemůže vzdát nebo je převádět, smrtí autora však nezanikají a trvají dalších 70 let od tohoto okamžiku. Nepodléhají výkonu rozhodnutí a jsou předmětem dědictví. Skupina majetkových práv má svůj význam zejména ve faktu, že jejich prostřednictvím autor uplatňuje materiální zájmy související s dílem. Mezi tato majetková práva patří:

- právo dílo užít
- jiná majetková práva⁴⁹

2.4.4.2.1 Právo dílo užít

Do této skupiny spadá velké množství způsobů užití, AutZ uvádí jejich demonstrativní výčet. Tato forma vyjádření dává prostor pro jiné formy využití, zpřístupněné vývojem společnosti. Mezi práva dílo užít patří především právo dílo rozmnožovat, rozšiřovat, půjčovat, pronajímat jej, vystavovat a jinak sdělovat veřejnosti (zde lze pro představu uvést např. televizní a rozhlasové přenosy).

Právo dílo užít autorovi zaručuje možnost své dílo užít v jakékoliv podobě, včetně odvozené tvorby (původní, zpracované, v souboru či samo o sobě). Vztahuje se na něj i oprávnění poskytovat souhlas k užití třetím osobám, přičemž tímto nejsou dotčena práva autora. Rozmnožování může být povahou trvalé nebo dočasné, přímé či nepřímé, zhotovený výsledek rozmnoženiny nemá pevně stanovenou formu. AutZ zmiňuje některé z možných forem jako rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové, zvukově-obrazové, stavby architektonického díla, trojrozměrné či elektronické rozmnoženiny ve formě analogické i digitální.

Co se týče rozšiřování, pronájmu, půjčování a vystavování původních děl a jejich rozmnoženin, podstatou jsou tyto činnosti vůči hmotnému vyjádření díla. Jednotlivé skupiny mají svá specifika. Rozšiřování se uskutečňuje prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k dílu nebo rozmnoženině, včetně jeho

⁴⁹ CHALOUPOKOVÁ, Helena. *Autorský zákon*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 31-65. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

nabízení. Pronájem a půjčování děl se liší tím, že pronájem se uskutečňuje za účelem hospodářského nebo obchodního prospěchu, kdežto půjčování tento význam nemá. Vystavování spočívá ve zpřístupnění díla veřejnosti, které umožňuje shlédnout nebo jiným způsobem dílo vnímat.

Sdělování veřejnosti probíhá jeho zpřístupněním v nehmotné podobě, po drátě, bezdrátově, živě, ze záznamu, přes počítačovou nebo obdobnou síť. Patří sem tedy práva vysílací, provozovací a práva digitálního zpřístupňování.

2.4.4.2 Jiná majetková práva

Mezi jiná majetková práva se podle AutZ řadí právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu a právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla.⁵⁰

2.4.5 Práva související s právem autorským

Do skupiny těchto práv patří právo výkonného umělce k uměleckému výkonu, právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu, právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání, právo nakladatele na odměnu a právo zveřejnitel.

Práva výkonných umělců mají jako jediné z této skupiny jak složku osobnostních práv, tak složku práv majetkových. Doba trvání majetkových práv je zde kratší, trvá 50 let od vytvoření výkonu. Předmětem ochrany je výkon umělce, zpravidla lze takový výkon chápat jako provedení autorského díla, a tudíž je projevem tvůrčí činnosti.

Práva výrobců zvukových záznamů spadají do skupiny práv majetkových, která zde také trvají 50 let od vytvoření záznamu. Předmětem práva je zvukový záznam, nejedná se zde o projev tvůrčí činnosti. Vymezit lze jako sluchem vnímatelný záznam zvuků nebo jeho vyjádření.

Práva výrobců zvukově obrazových záznamů jsou obdobná skupině výše zmíněné. Jedná se o zrakem vnímatelný záznam spolu souvisejících obrazů, které probouzí dojem pohybu, mohou být doprovázeny zvukem (za tohoto předpokladu musí být vnímatelný i sluchem). Právo k záznamu trvá 50 let od jeho vytvoření.

⁵⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 33-65. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

Předmětem práva rozhlasového nebo televizního vysílatele je jeho vysílání veřejnosti. Taktéž trvá 50 let od prvního vysílání. Má být prostředkem ochrany investice vložené do vysílání.

Právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv. Takové osobě vzniká právo v rozsahu, v němž by náleželo autorovi díla. Na rozdíl od autorství, které může náležet pouze osobě fyzické, zveřejnitelem může být také osoba právnická. Majetkové právo trvá 25 let od zveřejnění.

Nárok na odměnu má nakladatel za rozmnožování jím vydaného díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby. Představuje oprávnění na odměnu vůči kolektivnímu správci, trvá 50 let od vydání díla.⁵¹

2.4.6 Limity autorskoprávní ochrany

Za splnění určitých podmínek užití díla se autorské právo omezuje, a to za účelem ochrany zájmů individuálních osob. Je nutné, aby byla taková výjimka uvedena v zákoně, užití díla nebylo v rozporu s běžným způsobem užití tohoto díla a v rozporu s oprávněnými zájmy autora.

Jedná se zejména o volné užití díla a bezúplatné zákonné licence. Volným užitím je myšleno takové užití díla, kterým fyzická osoba nesleduje hospodářský nebo obchodní prospěch a je určeno k osobní potřebě, přičemž pokud si osoba k tomu účelu zhotoví rozmnoženinu, musí být taková kopie řádně označena. Dále do práva autorského nezasahuje zhotovování rozmnoženin na papír či podobný podklad pro vnitřní osobní potřebu fyzických a právnických osob, včetně osob, které takové rozmnoženiny vytvoří. Zásahem také není užití díla při opravě nebo předvedení přístroje v nezbytném rozsahu. Plný výčet bezúplatných zákonných licencí je uveden v § 31-39d AutZ, příkladem lze uvést citace, knihovní licence, licence pro zdravotně postižené či licence pro sociální zařízení.⁵²

2.5 Vztah průmyslověprávní a autorskoprávní ochrany

V předchozích kapitolách jsou uvedena specifika obou skupin duševního vlastnictví. Největší rozdíly lze spatřovat ve způsobu vzniku a předmětu ochrany.

⁵¹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 59-63. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

⁵² Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

U předmětů průmyslového vlastnictví je ochrana poskytována i myšlenkám, postupům, řešením či výrobním metodám. Práva autorská chrání pouze konkrétní ztvárnění či projev. Ochrana průmyslového vlastnictví je založena na formálním principu, existuje nutnost podat přihlášku, kdežto ochrana autorského práva vzniká již samotným vyjádřením díla.

Jejich vzájemný poměr upravuje jak ustanovení § 105 AutZ, tak ustanovení § 1 odst. 2 PrůmVz: „*Ustanoveními tohoto zákona není dotčena ochrana poskytovaná shodným předmětům podle práva autorského, občanského, práva k ochranným známkám, popřípadě jiným zvláštním právním předpisem.*“ Není tak vyloučen souběh ochrany podle zvláštních právních předpisů.⁵³

⁵³ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 247-255. ISBN 978-80-87956-50-2.

3 Licence, pojem, obecná úprava

3.1 Význam pojmu licence

Termín licence má svůj původ v latinském slově „licentia“, dovozujeme jeho spojení se slovesem licere (v překladu dovolit). Pojem lze v právním systému chápat ve dvou smyslech.

Licence se užívá ve spojení s veřejnoprávní oblastí jako výraz povolení státu k výkonu určité činnosti. Vhodnějším se v tomto případě jeví označení „koncese“, neboť by snadno mohlo docházet k záměně významu licence se smyslu soukromoprávním a veřejnoprávním.

Mnohem větší měrou je však tento pojem spojen s právem duševního vlastnictví. V této oblasti je též výrazem povolení, kterým vlastník nehmotného statku uděluje souhlas s užíváním takového statku třetí osobou. Podstatou je zde tedy oprávnění k výkonu práva. Souhlas může udělit jen osoba, které náleží dispoziční právo k nehmotnému statku. Podstatou licence v tomto smyslu je, že její předmět se nepřevádí (tudíž se nezczizuje), zůstává ve vlastnictví poskytovatele licence.⁵⁴

Vedle toho můžeme licenci chápat jako závazek, který vyplývá ze smluvního ujednání. *„Z licence (typového závazku) má věřitel (nabyvatel licence) právo na určité plnění jako pohledávku. Dlužník (poskytovatel licence) má povinnost uspokojit toto právo splněním dluhu. Plnění, které je předmětem licence (licenčního závazku) má majetkovou povahu a odpovídá (majetkovému) zájmu věřitele (nabyvatele licence).“⁵⁵*

Ve zmiňovaném smyslu relativního závazkového subjektivního práva je licence věcí nehmotnou ve vlastnictví nabyvatele. Jako taková je i součástí jeho jmění, obvykle nabyvatelem zhodnocovaná. Je způsobilá postoupení i vložení do základního kapitálu právnické osoby.⁵⁶

3.2 Úprava licence

Dřívější právní úprava byla do vydání NOZ roztříštěná. Licence vztahující se k předmětům průmyslových práv byla obsažena v ObchZ, zatímco licence

⁵⁴ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 97-99. ISBN 978-80-7239-206-3.

⁵⁵ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 71. ISBN 978-80-86855-87-5.

⁵⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 307. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

autorskoprávní upravoval AutZ, přičemž obě byly úpravami speciálními, bez existence obecných ustanovení. Podle ObchZ se uzavíraly tzv. obchodní licenční smlouvy, které se vztahovaly pouze na práva průmyslového vlastnictví.

Ke sjednocení úpravy tak vedlo vydání NOZ, zrušení ObchZ a dále zrušení příslušné části AutZ, která sama obsahovala úpravu licenčních smluv. NOZ tak v současnosti obsahuje úpravu obecnou, mimo to však vůči této úpravě obecné uvádí i ustanovení speciální (zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem). Tímto nejsou dotčena specifika autorskoprávních i průmyslověprávních licenčních smluv, kdy konkrétní speciální předpisy mohou licence upravovat odlišně.⁵⁷

3.2.1 Způsoby vzniku

Obecně lze říci, že licence vznikají z dvoustranných právních jednání ve smyslu smluvních ujednání, nejtypičtěji podle § 2358 a následujících NOZ (tj. typové smluvní licenční závazky), je však možné použít různé způsoby uzavírání smluv (tj. inominátní smlouvy). Existují také zvláštní kontraktační způsoby, podle kterých mohou licence vznikat. U patentů je vznik licence umožněn podle nabídky licence (tzv. veřejná nabídka). Taktéž licence autorskoprávní mají zvláštní kontraktační úpravu.

Je zde vhodné zmínit, že výkon práva není závislý pouze na existenci smluvních licencí, je možné jej vykonávat také na základě udělení souhlasu majitele daného práva třetí osobě, což je jednostranné právní jednání umožňující dispozici s vlastním majetkem, které právní předpisy nezakazují. Lze tedy poskytnout souhlas i jinak než licenční smlouvou⁵⁸. Tímto jednáním však nevzniká licence a z ní plynoucí práva a povinnosti. Souhlas sám o sobě však vylučuje protiprávnost užívání daného předmětu.⁵⁹

Některé licence vznikají bez souhlasu autora za splnění podmínek stanovených zákonem, taková oprávnění k užití díla či jeho části označujeme jako zákonné licence. Na základě zvláštních předpisů mohou licence také vznikat mimosmluvně rozhodnutím orgánů veřejné moci (Úřadu průmyslového vlastnictví,

⁵⁷ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 477. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁵⁸ Tento názor vyslovil také Nejvyšší soud rozsudkem z roku 2009 sp. zn. 32 Cdo 1817/2008.

⁵⁹ TELEČEK, Ivo. *Souhlas, nebo licenční závazek? Právní rozhledy*, 2013, č. 13-14, s. 457-462 [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgnpxa4s7gezv6mjul5zv6nbvg4&groupIndex=9&rowIndex=0>

Ministerstva zemědělství nebo Ministerstva kultury). V tomto případě je označujeme jako nucené licence. Tato skupina je však spíše výjimkou, k jejímuž uplatnění se přistupuje rezervovaně.⁶⁰

3.3 Licenční vztah

Z uzavírání smluv vznikají právní vztahy, v oblasti licenčních smluv jde o vztahy mezi zpravidla dvěma subjekty, nabyvatelem a poskytovatelem licence. Tyto subjekty mají protikladné postavení, nabyvatel licence má právo požadovat od poskytovatele plnění a zároveň povinnost hradit smluvenou odměnu, naproti tomu poskytovatel má povinnost plnění poskytnout a právo odměnu vyžadovat, z tohoto vyplývá, že se jedná o vztahy závazkové. Charakteristická je také jejich majetková podstata.⁶¹ Povahou jsou takové vztahy relativní, účinky ujednaných jednání jsou platné inter partes (tj. působí pouze mezi konkrétními subjekty vztahu), nejedná-li se o licenci k předmětu, jenž se zapisuje do veřejného seznamu. Obvykle je typická vzájemná podmíněnost plnění (jde o synallagmatické vztahy), licenční smlouva je bezúplatná pouze pokud to bylo výslovně sjednáno.⁶²

3.3.1 Strany licenčních smluv

Osoba, která uděluje souhlas k výkonu práva duševního vlastnictví v licenčním vztahu vystupuje jako poskytovatel licence, na druhé straně stojí nabyvatel licence, kterému se poskytuje oprávnění k výkonu práva.

V oblasti licencí práva autorského NOZ označuje poskytovatele licence jako autora.⁶³ Může jít také o spoluautory, zaměstnavatele, objednatele nebo kolektivního správce. Osoba, které je poskytnuto oprávnění, se označuje jako nabyvatel licence.⁶⁴

Vedle těchto označení se v některých pramenech strany licenčních smluv označují pojmy odvozenými z latiny jako licenciant a licenciát, přičemž licenciant

⁶⁰ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 70-75. ISBN 978-80-86855-87-5.

⁶¹ HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 95-98. ISBN 978-80-7380-718-4.

⁶² KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 480-485. ISBN 978-80-7380-742-9.

⁶³ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník.

⁶⁴ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 161. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

je pojmenování pro poskytovatele, zatímco licenciát označuje nabyvatele licenčního oprávnění.⁶⁵

3.4 Zásady licenčních smluv

Pro oblast licenčních vztahů jsou typické určité zásady. Zásada bezformálnosti právních jednání je provázána se smluvní svobodou stran a projevuje se v celém odvětví soukromého práva. V tomto odvětví se jedná především o absenci povinného uzavírání licenčních smluv v písemné formě, nevyžaduje-li to právní předpis (písemná forma je vyžadována u výhradní licence a licence zapisované do veřejných seznamů). Právní jednání tak lze učinit v jakékoliv formě. Smluvní svoboda stran umožňuje zvolit si, zda bude smlouva úplatná, upravovat rozsah poskytovaných práv, zda existuje osobní vázanost licence na smluvní strany a licence tedy nepřechází na právní nástupce atp.⁶⁶

Výkon licenčních práv také podléhá zásadě dobrých mravů, podle § 2 odst. 3 a § 3 odst. 1 NOZ, je zakázán nemravný výkon licenčních práv. Stejně tak by licenční smlouva příčí se dobrým mravům byla absolutně neplatná podle § 580 NOZ. Zároveň podle § 3 odst. 2 písm. d) NOZ „*daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny*“.

Vedle zmíněných obecných soukromoprávních zásad jsou významné také zásady zvláštních právních odvětví, jako zásada poctivého obchodního styku či zásada profesionality v obchodních vztazích.

Význam má také veřejnoprávní zásada dobré správy, s ohledem na oblast duševního vlastnictví v této roli stojí Úřad průmyslového vlastnictví, jenž se zabývá správou a ochranou průmyslového vlastnictví.⁶⁷

Přijetím NOZ došlo ke sjednocení právní úpravy licenční smlouvy, dalo by se tedy říci, že platí zásada jednotnosti typové licenční úpravy pro všechna práva duševního vlastnictví. Tato jednotná úprava zpřehledňuje postup při uzavírání licenčních smluv. Práva k předmětům průmyslového vlastnictví se mnohdy poskytují na dlouhou dobu. Je proto třeba zdůraznit, že pokud byla licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví uzavřena před nabytím účinnosti NOZ, jsou

⁶⁵ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 125-126. ISBN 978-80-7239-206-3.

⁶⁶ TELEC, Ivo. *Autorský zákon*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 577-578. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

⁶⁷ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 123. ISBN 978-80-7239-206-3.

pro ni rozhodná ustanovení ObchZ.⁶⁸ Jednotná úprava je ve srovnání s ObchZ víceméně totožná, avšak odlišně vyžadovala obligatorně písemnou formu smlouvy a byla zásadně úplatná.⁶⁹

S ohledem na tuto jednotnou úpravu však NOZ v § 2633 a § 2634 slovy „*je předmětem práva průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví*“ vyjadřuje fakt, že pojem duševní vlastnictví tvoří dvě dílčí skupiny, ovládané odlišnými právními zásadami. Pro skupinu průmyslových práv je typická časově a teritoriálně omezená ochrana, jejíž udělení je závislé na uznání orgánu veřejné moci. Skupina jiného duševního vlastnictví a jeho právní ochrany je postavena na principu přirozené podstaty lidské tvorby, kdy ochrana nepodléhá udělení konkrétní výsady orgánem veřejné moci.⁷⁰

3.5 Vymáhání porušení práv duševního vlastnictví

Prostředky ochrany lze rozdělit na soukromoprávní a veřejnoprávní (správní a trestní). Oprávněnými osobami k vymáhání porušení práv duševního vlastnictví jsou vedle samotných vlastníků těchto práv také držitelé licencí. Pro práva průmyslová je postup upraven zákonem č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství, pro právo autorské je úprava přímo v AutZ.

Autorské právo opravňuje k provádění kroků na zajištění ochrany pouze nabyvatele výhradní licence, a také osobu, již náleží oprávnění dílo užít nebo vykonávat majetková práva k dílu ze zákona. U skupiny průmyslových práv je oprávněn každý nabyvatel licence se souhlasem poskytovatele, případně i bez takového souhlasu, pokud poskytovatel neprojevil vůli k ochraně práva do jednoho měsíce od vyrozumění nabyvatele o porušování dotčeného práva.⁷¹

„Z této úpravy plyne, že zákon upřednostňuje vlastníka práva jako osobu aktivně věcně legitimovanou k vedení řízení o nároky podle tohoto zákona. Právo nabyvatele licence k vedení takového řízení je třeba považovat za právo odvozené

⁶⁸ MAREK, Karel. *Licenční smlouva. Bulletin advokacie, 2017, č. 12, s. 22-26* [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrg5pweyk7gez6427giza&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

⁶⁹ *Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví dle NOZ* [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouva-k-predmetum-prumysloveho-vlastnictvi-dle-noz-93756.html>

⁷⁰ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 77. ISBN 978-80-86855-87-5.

⁷¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 617-620. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

*z práva vlastníka průmyslového práva, jež mu svědčí a zakládá aktivní věcnou legitimaci tohoto nabyvatele licence jen v případě, že toto řízení pro týž nárok a skutek nevede sám vlastník práva, a to bez ohledu na to, že vlastník vyjádřil svůj souhlas s tím, aby vedle něho i nabyvatel licence (duplicitně) nároky dle zákona uplatnil.*⁷²

Věcně příslušné k žalobám na ochranu práv duševního vlastnictví jsou podle § 9 odst. 2 písm. g) OSŘ krajské soudy.⁷³ Výjimku zde tvoří spory z porušování práv průmyslového vlastnictví, kdy je podle výše zmíněného zákona č. 221/2006 Sb. věcně a místně příslušný Městský soud v Praze pro řízení v prvním stupni.⁷⁴

⁷² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2011, č. j. 3 Cmo 318/2010-422.

⁷³ *Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví* [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/2019podzim/dusevni_vlastnictvi/web/docs/08-ochrana-a-vymahani-prav-dusevniho-vlastnictvi.pdf

⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 2008, sp. zn. 3 Cmo 343/2008.

4 Účel a předmět licence

Nehmotným statkům zákonodárce přiznává výhradní práva z různých důvodů. Primárně vychází potřeba jejich ochrany z řady mezinárodních úmluv. Vedle toho také Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky ve vztahu k předmětům duševního vlastnictví zakotvuje právo vlastnit majetek a hospodářsky jej zhodnocovat, dále uvádí práva kulturní (práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a přístup ke kulturnímu bohatství) a také právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.⁷⁵

Výtvary duševního vlastnictví jsou zhodnocovány za pomoci konstitutivního převodu práv, kterým se poskytuje oprávnění k výkonu práva. Právo s takovým majetkem disponovat se odvozuje z principu legální licence zakotveného v čl. 2 odst. 4 Ústavy, se kterým je v souvislosti s licencemi spojena zásada smluvní svobody.⁷⁶

Nehmotné statky disponují potenciální ubikvitou (tj. všudypřítomností), nespotřebovávají se a užíváním nedochází k jejich zcizení, tudíž mohou být předmětem licenčních smluv opakovaně. Svůj význam mají licenční smlouvy zejména směrem k obchodním aspektům duševního vlastnictví.⁷⁷

4.1 Účel

Nejčastějším důvodem pro uzavírání licenčních smluv je majetkové zhodnocení daného předmětu duševního vlastnictví za současného zachování ochrany nehmotného statku. Zároveň může být cílem zpřístupnění chráněného předmětu veřejnosti za určitým kulturním účelem a jeho uplatnění ve společnosti. Zjednodušeně se dá říci, že smyslem licenčních smluv je šíření specifického nehmotného statku se záměrem jej využívat osobou odlišnou od vlastníka.

Ve vztahu k předmětům průmyslového vlastnictví je často důvodem dojednávání licencí zkvalitnění, podpora a zdokonalování výzkumu a vývoje, zejména pak také možnost rychlejšího vstupu na trh, propagace inovativních řešení, ochrana majetkových zájmů podniku nebo ochrana spotřebitele. Stejně tak může být motivací snížení nákladů, doby trvání vývoje či výzkumu nebo jeho případné

⁷⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

⁷⁶ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 3. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5.

⁷⁷ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 93-94. ISBN 978-80-7239-206-3.

neúspěšnosti. K uzavření licence mohou podněcovat také možné překážky na trhu, např. zákaz dovozu. Pro poskytovatele může být motivací zmíněný ekonomický přínos, zvýšení konkurenceschopnosti, eventuálně nedostatečná výrobní základna pro výrobu nebo využití předmětu. Prostřednictvím licencí dochází zejména k rychlému inovování technologií.⁷⁸

Z pohledu předmětů autorských práv jsou podstatou licenčních smluv zejména sociální, hospodářské a kulturní nároky autorů, a také ochrana jejich majetkových a osobnostních zájmů. Stěžejním důvodem u tohoto typu předmětů může být též schopnost nabyvatele licence dílo zpřístupnit výnosnějším způsobem, nebo také cestou umožňující potenciálně širší uplatnění.⁷⁹

4.2 Předmět

Podle NOZ se licenční smlouvou poskytuje oprávnění k výkonu práva (licence) duševního vlastnictví v ujednaném omezeném či neomezeném rozsahu, obvykle za úplatu. Poskytnutím licence nenastává změna v osobě vlastníka chráněného předmětu, jeho vlastnická práva tak zůstávají zachována, předmětem je jen právo na užívání. Jinými slovy dochází ke zřízení (konstituování) majetkového oprávnění k výkonu práva chráněný předmět užit, nejedná se o jeho zcizení (translaci).⁸⁰ Toto oprávnění vlastník za úplatu poskytuje třetím osobám. V některých aspektech lze u licenční smlouvy spatřovat podobnost se smlouvou nájemní.

Taxativním výčtem nelze pojmout všechny hypoteticky možné předměty licenčních smluv, reprezentativním vzorkem může být např. výčet práv k duševnímu vlastnictví z Úmluvy o zřízení WIPO. Oprávnění k výkonu práva předmětu duševního vlastnictví se musí týkat práv majetkových a absolutních (působí erga omnes, jedná se o výlučné užívací oprávnění). Z podstaty osobnostních práv nelze souhlas k zásahu do takových práv poskytnout licenční či jinou smlouvou, nicméně pokud oprávnění k výkonu vyžaduje též zásah do těchto práv, k němuž nebyl udělen souhlas stojící vedle licenční smlouvy, lze jeho existenci zpravidla dovozovat pomocí výkladových pravidel v § 555 a násl. NOZ.

⁷⁸ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka*. Plzeň: Alevia, 2014, s. 203-204. ISBN 978-80-905538-0-4.

⁷⁹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘIHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 160. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2228/2012

Oprávnění k výkonu lze poskytovat k majetkovým právům, jejichž obsahem je výkon výlučného právního panství nad předmětem duševního vlastnictví. Z uvedeného vyplývá, že licenční smlouvu nelze uzavírat k právům, jejichž obsahem je nikoliv užívací právo, ale právo na konání (výkon práva zde probíhá formou uplatnění tohoto práva na konání, zpravidla se jedná o peněžité plnění, např. právo na odměnu). Licenci nelze udělit k právu na patent či zápis do veřejného rejstříku a dále k právům, u nichž podle právního řádu nevzniká výlučné právo konkrétní osobě (např. označení původu, obchodní jméno). Stejně tak nelze poskytnout licenci k výkonu závazkových práv (pohledávek). Dále nelze udělit licenci k veřejnému statku, který povahou vylučuje výkon práva určité osoby (je určen k obecnému užívání kýmkoliv).

U skupiny předmětů průmyslových práv licence představují povolení k využívání chráněného statku (technického řešení či jiného průmyslového práva). Nucené licence se od licencí smluvních liší tím, že zde není dán souhlas majitele patentu, tento souhlas je nahrazen rozhodnutím Úřadu průmyslového vlastnictví, které na danou dobu omezuje výlučná práva majitele patentu, předmět těchto licencí však může být stejný. S ohledem na povahu práv na označení původu a zeměpisných označení nemohou být taková práva předmětem licence. Licenční závazek nelze uzavřít k absolutnímu majetkovému právu k obchodní firmě za účelem zachování veřejného pořádku, neboť takové označení má sloužit k určení totožnosti osob.⁸¹

Na licence k předmětům autorskoprávní ochrany se vztahují zvláštní ustanovení NOZ. Patří k nim ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem, ustanovení pro licenční smlouvu nakladatelskou a ustanovení pro práva související s právem autorským a práva pořizovatele databáze.⁸² Oprávnění dílo užít v původní, zpracované nebo jinak změněné podobě uděluje autor zásadně licenční smlouvou, může však být uzavřena pouze na způsob užití předmětu, který je v době uzavření licenční smlouvy znám (tento požadavek slouží k naplnění zásady zákazu vzdát se předem práv vzniklých v budoucnu). Předmětem

⁸¹ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 88-93. ISBN 978-80-86855-87-5.

⁸² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 294-295. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

zákoných licencí je oprávnění užit dílo či jeho část na základě omezení autorských práv, přičemž podmínky pro uplatnění takových omezení vyplývají přímo z AutZ.⁸³

4.3 Úkony předcházející licenčním dohodám

Vzhledem k povaze některých nehmotných statků a možným obchodním strategiím se musí brát v úvahu také případná potřeba tajit některé poznatky pro zachování účelu licenčních smluv. Strany sjednávající licenci stojí v protichůdném postavení a zpravidla usilují o vyjednání co nejvýhodnějších podmínek své pozice v licenčním vztahu. Nápomocné k zajištění pokračování ve vyjednávání může být uzavírání různých typů dokumentů (např. letter of intent, opční smlouva, memorandum of understanding). Tyto dokumenty slouží k vzájemnému prohloubení jistoty stran ohledně transferu poznatků a mají napomáhat pozdějšímu uzavření licenčních ujednání. Většina těchto dokumentů není v našem prostředí velmi rozšířená, jsou zde tedy jen krátce představeny, neboť mohou ovlivňovat a svým způsobem určovat povahu následných licenčních ujednání, typicky pro sféru průmyslových práv.

Letter of intent nastavuje mezi stranami podmínky a potvrzení budoucí spolupráce, rozsah utajení důvěrných informací a celkové nastavení ochrany daného duševního vlastnictví včetně řešení případných problémů. Význam má zejména při plánování zásadních projektů, kdy Letter of intent vymezuje zásadní body spolupráce a řešení zabezpečení informací v případě, že k následné dohodě nedojde.

Smlouva o utajení má zajistit ochranu stávajících poznatků stran a taktéž ochranu případných společných poznatků nových před zneužitím. Obsahuje vymezení utajovaných skutečností, závazek mlčenlivosti, sankci při porušení takového závazku (náhrada škody a smluvní pokuta) a dobu trvání smlouvy. Předmět smlouvy a podklady předané k ní musí být dostatečným způsobem zajištěny proti odcizení, ztrátě nebo jinému zneužití. Smlouva o utajení zavazuje i všechny pracovníky stran smlouvy.

Opční smlouva umožňuje budoucímu nabyvateli licence seznámit se s utajovanými znalostmi souvisejícími s technickým řešením poskytovatele licence. Zároveň tohoto potenciálního nabyvatele zavazuje k uchování těchto znalostí v tajnosti za případu, že v k uzavření smlouvy nedojde. Vztahuje se také na zákaz

⁸³ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné*. Brno: Václav Klemm, 2013, s. 227. ISBN 978-80-87713-10-5.

využívání těchto znalostí. Opční smlouva pro nabyvatele představuje úplatné, časově omezené předkupní právo k chráněnému technickému řešení. Během stanovené doby se potenciální nabyvatel blíže seznámí s danými poznatky a technickým řešením, jejich kvalitou a potřebností, na druhé straně poskytovatel získá platbu za odložení realizace technického řešení a jeho možného časového znehodnocení. Je časté, že opční smlouva samotná upravuje také budoucí licenční smlouvu, přičemž lze uhrazenou platbu za opci započíst k následné licenční odměně. Pokud smlouva nebude uzavřena v určené lhůtě, vzájemné vztahy stran se ruší, strana v pozici potenciálního nabyvatele se již nemůže opce domáhat a platí povinnost zachovávat mlčenlivost a zákaz využívat nabyté poznatky.⁸⁴

4.4 Právní doložka

K zachování účelu licence může být žadoucí sjednat v rámci smlouvy též právní doložku sloužící k určení rozhodného práva pro řešení případných sporů. Ujednat lze také místo a jazyk, v kterém bude takové řízení probíhat. Při výběru místa a jazyku projednání sporu je třeba brát v úvahu rozdíly mezi stranami licenční smlouvy a případné náklady plynoucí z takové volby. Právní doložka má význam především pro licenční smlouvy s mezinárodním prvkem. Jako rozhodné právo je možné ujednat právní řád jedné ze smluvních stran, případně právní řád třetího státu. Obecně by však měl být právní řád vybírán se zohledněním podobnosti určeného právního řádu s právním řádem smluvních stran.

Součástí může být také ujednání o pravomoci rozhodčího soudu projednávat vzniklý spor. Rozhodčí řízení má proti řízení před obecným soudem výhody ve formě snazší vykonatelnosti rozhodčího nálezu, rychlosti, neformálnosti a neveřejnosti. Nevýhodou však jsou poměrně vysoké náklady.⁸⁵

4.5 Daně

Pro licenční smlouvy se zahraničním prvkem se obvykle sjednává způsob vypořádání daňových povinností. „Každý poskytovatel licence prosazuje obdržení odměn na svůj účet netto, což znamená, že nabyvatel licence přebírá za něj ve své

⁸⁴ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 309-312. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

⁸⁵ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 186-190. ISBN 978-80-87956-29-8.

zemi povinnosti hradit daně a veškeré související poplatky.“ V této souvislosti je k zamezení dvojího zdanění uzavíráno mnoho mezistátních dohod.⁸⁶

⁸⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 325. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

5 Druhy licence

Jednotlivé druhy licencí se dají dělit podle svých hlavních pojmových znaků. Jejich dělení probíhá především s ohledem na důvod vzniku, právní postavení stran, rozsah poskytovaných práv, způsob jejich kontraktace či předmětu licence. Níže jsou uvedeny charakteristiky především různých typů licencí smluvních, neboť licence zákonné a nucené mají nastavený určitý režim, nejsou uzavírány na základě dohody a není zde tedy možnost úpravy poměrů.

5.1 Licence smluvní, zákonné a nucené

Základním dělením je třídění licencí podle důvodu jejich vzniku na:

- licence smluvní
- licence zákonné
- licence nucené

Licence smluvní mohou být uděleny typovou licenční či jinou smlouvou, taková smlouva stanovuje podstatné náležitosti licenčního vztahu a vzniká z dobrovolného právního jednání poskytovatele a nabyvatele licence.

Licence zákonné dovolují omezení autorských práv na základě zákonného podkladu. Podle těchto licencí je možné užívat duševní vlastnictví i bez souhlasu vlastníka těchto předmětů. Mohou se dělit na úplatné a bezúplatné.⁸⁷ Smysl mají zejména pro ochranu autorské tvorby a tvůrčí návaznosti, potřeb uživatelů, veřejných, bezpečnostních, kulturních, hospodářských a vědeckých zájmů.⁸⁸

Licence nucené jsou zpravidla vázány k předmětům průmyslových práv. Jde o omezení absolutních práv majitele k předmětu ochrany s cílem nalezení řešení střetu soukromého a veřejného zájmu. Je možné je udělit z důvodu ohrožení státního zájmu (např. v souvislosti s obranou státu, péči o životní prostředí atp.) nebo pokud majitel nevyužívá chráněný předmět vůbec či dostatečně, a zároveň nepřijal nabídku na uzavření licenční smlouvy, přičemž nedostatečné využívání je takové, které není schopné naplnit potřeby trhu. Podmínky, rozsah a dobu trvání nucené licence stanovuje Úřad průmyslového vlastnictví. Osoba, již se oprávnění poskytuje, se v tomto případě nazývá držitelem a má právo se licence během doby trvání vzdát. Udělením nucené licence majitel neztrácí právo na odměnu, pakliže nebyla dohodnuta, stanoví ji na žádost soud zohledněním významu daného

⁸⁷ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 98. ISBN 978-80-7239-206-3.

⁸⁸ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 183-188. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.

předmětu a obvyklé výši odměn v oblasti konkrétního nehmotného statku. Stejně tak majitel může požadovat zrušení nucené licence nebo změnu jejích podmínek. Nucené licence se zapisují do patentového rejstříku.⁸⁹

5.2 Výhradní a nevýhradní licence

Podle NOZ je dále možné licence dělit na:

- výhradní
- nevýhradní

Toto rozdělení určuje, zda může poskytovatel během doby trvání jedné licence poskytnout licenci také jiné osobě. Pakliže není licence výslovně ujednána jako výhradní, jedná se o licenci nevýhradní. Ani výhradnost licence však neznamená, že vlastník převádí svá majetková práva ve smyslu zcizení, pouze je poskytuje k výkonu osobě jiné.

Během trvání výhradní licence lze poskytnout licenci k výkonu práv jiné osobě pouze s písemným souhlasem nabyvatele výhradní licence. Vznik licence je závislý na udělení souhlasu, pokud jej nabyvatel neudělí, případně to neprovede písemně, licence nevznikne. Toto se však nevztahuje na nevýhradní licence udělené před vznikem výhradní licence, které zůstávají zachovány. Současně výhradní licence omezuje poskytovatele v tom smyslu, že pokud nebyl výslovně domluven opak, výkonu práva se musí zdržet i on sám. Může být sjednána sólová licence, kdy je poskytovatel oprávněn k výkonu práva sám, nemůže však poskytnout licenci dalším osobám.

Licence nevýhradní neomezuje poskytovatele ve výkonu práva, může jej tak vykonávat poskytovatel sám bez omezení. Nevýhradní licence nijak neovlivňuje ani možnost poskytovatele ujednat licenci s další osobou. Pokud tato další licence bude výhradní, nijak se to nedotkne existence starší nevýhradní licence.

5.2.1 Podlicence

Jak bylo zmíněno, udělením výhradní licence poskytovatel ztrácí právo udělit tutéž licenci třetím osobám bez písemného souhlasu nabyvatele licence. U nevýhradních licencí není poskytovatel omezen ve smyslu sjednávání totožných licencí. Oproti tomu nabyvatel licence může poskytovat oprávnění tvořící takovou licenci třetím osobám zčásti nebo zcela, pouze pokud tak bylo ujednáno v licenční

⁸⁹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 128. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

smlouvě. Nabyvatel je tak omezen při postupování licencí a vytváření podlicencí a tato činnost je závislá na udělení písemného souhlasu poskytovatele licence.

Nabyvatel licence ji také může postoupit zčásti či zcela, opět pouze s písemným souhlasem poskytovatele. Takové postoupení je navíc nutno poskytovateli bez odkladu sdělit spolu s uvedením osoby, již byla licence postoupena.⁹⁰

5.3 Individuální, kolektivní a hromadné licence

Licence individuální se vyznačují tím, že na jedné ze stran, typicky je to u nabyvatele, stojí pouze jedna osoba, jsou tedy uzavírány s jednotlivými uživateli.

Kolektivní licence se vyskytují u kolektivní správy práv mezi kolektivním správcem a právnickou osobou sdružující uživatele, typickým pro tuto skupinu je větší množství osob na obou stranách, tedy více majitelů práv a též více uživatelů. Kolektivní správci vykonávají svou činnost na základě pověření Ministerstva kultury České republiky, v současnosti jich na území České republiky působí 6 (OSA, DILIA, INTERGRAM, GESTOR, OOA-S, OAZA), každá organizace se zaměřuje na jinou oblast autorských děl. Zastoupení těchto skupin osob je nepřímé, právní zástupci jednají vlastním jménem ve prospěch zastoupených osob, avšak tyto zastoupené osoby zavazují přímo. Uživatelům vznikají práva a povinnosti vůči kolektivnímu správci. Pravidla pro kolektivní správu upravuje AutZ.

Hromadné licence jsou charakteristické mnohostí předmětů, které mají být licenčně užity, jednou smlouvou je poskytována licence k většímu množství děl nebo výkonů spadajících pod kolektivní správu práv. Pakliže nezastoupený umělec neprojeví vůli vyloučit účinky hromadné smlouvy, zahrnuje tato smlouva také práva smluvně nezastoupeného umělce (tzv. rozšířená kolektivní správa). Uzavírá je kolektivní správce s uživatelem a vztahuje se na všechny předměty ochrany, k nimž správce spravuje práva, případně na jejich část. Často vznikají ve spojení s rozhlasovým či televizním vysíláním hudebních děl, nebo při provozování těchto děl ze záznamu.⁹¹

Není vyloučeno, že půjde o hromadnou a zároveň kolektivní licenční smlouvu. Tyto smlouvy mají zjednodušit a zhospodárnit nakládání s nehmotnými statky v majetkových vztazích a jsou typické pro oblast autorských práv a práv

⁹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník.

⁹¹ *Kolektivní správci* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.czechmobility.info/cs/temata/autorske-pravo/kolektivni-spravci>

s nimi souvisejících. Musí být ujednány písemně a jejich uzavřením je poskytováno nevýhradní oprávnění k výkonu práva.⁹²

5.4 Licence omezená a neomezená

Vymezit ujednávaný rozsah poskytovaného oprávnění je podle NOZ jednou z náležitostí smlouvy. V rámci smluvní autonomie stran si mohou ujednat svá práva a povinnosti odlišně od zákona, pokud tím nedojde k porušení dobrých mravů, veřejného pořádku, rozporu se zákonem nebo práva týkajícího se postavení osob a ochrany osobnosti. Takový smluvní rozsah může být omezený či neomezený. Vymezuje se především množstevní, věcný, časový, osobní a územní rozsah výkonu práv včetně způsobu výkonu těchto práv.⁹³ Vymezit tímto způsobem lze také fakt, zda se licence vztahuje pouze na výrobu nebo také na prodej, distribuci, vývoz do zahraničí atp., charakteristické je takové ujednání především u skupiny předmětů průmyslového vlastnictví.⁹⁴

5.5 Licence čistá, smíšená a sdružená

Pokud je licence označena jako čistá, upravuje jen oprávnění k využití konkrétního předmětu ochrany.

Licence smíšená obsahuje vedle úpravy využití nehmotného statku také úpravu související s předmětem licence (např. technickou pomoc, užívání know-how, zvláštní suroviny potřebné k výrobě či výrobní poznatky), jinými slovy obsahuje oprávnění k výkonu práv z více nehmotných statků, často z toho důvodu, že je pro zachování účelu statku od sebe ani oddělit nelze. Technicky vzato se u licence smíšené jedná o spojení několika smluvních typů.

Formou sdružené licence je poskytnuto více licencí najednou.

5.6 Licence křížové

Křížová licence je také označována jako vzájemná bezplatná směna licencí. Tento typ licence není sjednán za úplatu.⁹⁵ Strany si vzájemně poskytnou licence,

⁹² TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 112-116. ISBN 978-80-7239-206-3.

⁹³ MAREK, Karel. *Licenční smlouva*. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 22-26 [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembg5pweyk7gez6427giza&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

⁹⁴ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka*. Plzeň: Alevia, 2014, s. 218. ISBN 978-80-905538-0-4.

⁹⁵ MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky*. Praha: C.H. Beck, 2002, s. 74-77. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9320-5.

oba subjekty tedy musí být v pozici poskytovatele a nabyvatele ohledně nehmotného statku. Často se vyskytují mezi stranami stejného oboru a specializace. „*Využívají jich často také společnosti, které vlastní patent na totožný produkt, avšak na jiné aspekty tohoto produktu.*“ Přínosná jsou taková smluvní ujednání zejména k urychlení a usnadnění vývoje a výzkumu, minimalizaci ekonomického dopadu a celkových nákladů, současně představují cestu, jak se případně vyhnout budoucím právním sporům mezi konkurenty.⁹⁶

5.7 Licence nepravé

Podstatnou je zde rozdílná právní ochrana některých předmětů duševního vlastnictví. Tyto nehmotné statky nedisponují tak vysokou možnou mírou ochrany jako některé jiné statky duševního vlastnictví (např. vynálezy, autorská díla, užité vzory, ochrana těchto předmětů podléhá formálnímu zápisu do rejstříku). K jejich ochraně slouží předpisy proti nekalosoutěžnímu jednání, dále se vytvářejí smlouvy na jeho ochranu, ať již samostatně nebo jako součást licenčních smluv. Tyto smlouvy bývají označovány jako nepravé licence. Oproti licencím k předmětům spadajícím pod ochranu průmyslověprávní a autorskoprávní (tzv. licence pravé) nemá majitel např. know-how možnost třetím osobám nakládání s tímto nehmotným statkem zakázat, pokud dojde k jeho vyzrazení. Touto problematikou se na úrovni EU zabývá Směrnice EP a Rady EU 2016/943⁹⁷, která byla převedena do českého právního řádu novelou zákona o ochranných známkách⁹⁸ a změnou zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství⁹⁹. Tato směrnice zakotvuje možnost domáhat se přes soud náhrady škody, přiměřeného zadostiučinění či vydání bezdůvodného obohacení při neoprávněném získání, zpřístupnění nebo využívání obchodního tajemství. V souvislosti se smlouvami na know-how jsou často uzavírány také opční smlouvy a dohody o zpřístupnění a utajení údajů.¹⁰⁰

⁹⁶ *WHAT IS A CROSS-LICENSING AGREEMENT?* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.gapslegal.com/articles/what-is-a-cross-licensing-agreement/>

⁹⁷ *SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32016L0943>

⁹⁸ Zákon č. 286/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách.

⁹⁹ Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství.

¹⁰⁰ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 153-156. ISBN 978-80-87956-50-2.

5.8 Nabídka licence

Podle § 19 VynZ je možné licenci poskytnout na základě nabídky licence. Tato nabídka se uskutečňuje prohlášením majitele patentu nebo přihlašovatele u Úřadu průmyslového vlastnictví. Pokud tedy přihlašovatel nebo majitel patentu prohlásí, že poskytne právo k využití vynálezu komukoliv, toto oprávnění vznikne každému, kdo přijme nabídku licence a písemně to přihlašovateli či majiteli patentu oznámí. Účinkem prohlášení se přihlašovatel zříká výlučného práva k vynálezu, nabídku licence tak nemůže učinit, pokud již k danému vynálezu uzavřel výhradní licenci (jak již bylo výše zmíněno, ta mu zakazuje poskytnout souhlas k výkonu práv jiné osobě). Prohlášení o nabídce licence Úřad průmyslového vlastnictví vyznačuje do patentového rejstříku. Toto prohlášení nelze vzít zpět.

Nabyvatel práva na využití je povinen přihlašovateli zajistit úhradu za licenci, přičemž pokud mezi přihlašovatelem a nabyvatelem licence nedošlo k dohodě ohledně takové úhrady, rozhoduje o ní soud. Udržovací poplatky na udržení patentu v platnosti se hradí pouze v poloviční výši¹⁰¹ a konečná částka se řídí zákonem č. 173/2002 Sb.¹⁰²

5.9 Licence nakladatelská

Má vlastní právní úpravu v NOZ, hlavním důvodem pro tato zvláštní ustanovení je potřeba zachovat u těchto typů licencí jisté náležitosti, vzhledem k jejich časté využívání. Předmětem licence nakladatelské je oprávnění k rozmnožování a rozšiřování slovesného autorského díla, hudebně dramatického, hudebního, výtvarného nebo fotografického díla.

Uzavírá se jako licence výhradní (pokud se jedná o rozmnožování a rozšiřování děl v periodické publikaci, licence výhradní být nemusí), strany si však mohou písemně ujednat nevýhradní licenci. Specifikem je zde zvyklost, kdy nabyvatel licence umožňuje autorovi provést autorskou korekturu v přiměřené době před vydáním díla. Jedná se o drobné změny, které zásadně nemění povahu díla a nevyžadují od nabyvatele vydání nepřiměřených nákladů. Pokud nabyvatel tuto autorskou korekturu neumožní, může to vést k odstoupení autora od smlouvy.

Za předpokladu, že všechny vydané rozmnoženiny již byly rozebrány, licence zanikne naplněním množstevního rozsahu i před uplynutím sjednané doby.

¹⁰¹ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017, s. 144-145. ISBN 978-80-87956-50-2.

¹⁰² Zákon č. 173/2002 Sb. o poplatcích za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů

Autor může nabyvatele vyzvat k dohodě o zvýšení množstevního rozsahu, avšak nedohodnou-li se do 6 měsíců od takové výzvy ke změně smlouvy, licence zanikne.¹⁰³

5.10 Licence k digitálnímu obsahu

Digitální obsah je většinou uživatelům licenčně zpřístupněn pomocí adhezních smluv. Takové smlouvy stanovují podmínky, na jejichž vytvoření a obsahu se jedna ze stran nemohla podílet. Tato strana, zpravidla uživatel, má ve smluvním vztahu slabší postavení plynoucí z méně výhodné ekonomické pozice nebo též nižší míry odbornosti a informovanosti. Uzavírání těchto licencí spočívá v souhlasném úkonu uživatele, pokud s licenčními podmínkami nesouhlasí, dílo zásadně užít nemůže. Podle části odborné veřejnosti některé licence k digitálnímu obsahu upírají uživatelům právo na přístup k dílu, neboť mohou vylučovat z aplikace výjimky a omezení autorského práva (např. licenční podmínky stanoví zákaz jakéhokoliv užití díla k jakémukoliv účelu).¹⁰⁴

5.10.1 Veřejné licence

Pojem veřejné licence se vztahuje na předměty autorskoprávní ochrany. Od běžných licencí se odlišují v několika faktorech. Jsou sjednávány bezúplatně vůči předem neomezenému počtu nabyvatelů prostřednictvím odkazu na znění licenčních podmínek, zpravidla distančním způsobem. Obsah veřejné licence je pevně stanoven zněním těchto podmínek a nelze o něm s poskytovatelem vyjednávat (tzv. adhezní smlouva). Autor z užívání díla pod veřejnou licenci nikoho nevylučuje, doba trvání licence je shodná s dobou trvání autorských práv autora. Jsou uzavírány zveřejněním díla s odkazem na licenční podmínky. Za předpokladu uvedení autora původního mohou nabyvatelé dílo dále šířit. Rozlišujeme veřejné licence na:

- autorská díla
- počítačové programy
- data a databáze

¹⁰³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 174. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁰⁴ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 124-126. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.

5.10.1.1 Creative Commons

Veřejných licencí je celosvětově velké množství, mezi nejznámější patří soubor licencí Creative Commons, který umožňuje užívat obsah zveřejněný pod touto licencí s minimálním omezením. Cílem tvůrců Creative Commons bylo zjednodušit a urychlit proces udělování licencí na internetu. Konkrétní omezení užití díla určují jednotlivé licenční prvky (např. zpracování dovoleno, uveďte autora, nezpracovávejte apod). „*Creative Commons nejsou popřením klasického pojetí autorského práva, jsou jeho nadstavbou a jako takové vycházejí z občanského zákoníku*“¹⁰⁵

Licence Creative Commons se skládají ze 3 prvků: Commons Deed, Legal Code a HTML strojový kód. Commons Deed je piktogram, podle kterého uživatelé po celém světě mohou poznat, že je dílo licencováno pod Creative Commons licencí. Legal Code obsahuje licenční podmínky, jedná se o kompletní znění licence. HTML strojově čitelný kód slouží k lepšímu vyhledávání licencovaných děl za pomoci metadat.

Samotný proces zpřístupnění díla pod Creative Commons licencí sestává ze dvou kroků. Prvním je vygenerování licence na webových stránkách, přičemž během tohoto procesu dochází k vytvoření příslušné varianty licence s jednotlivými licenčními prvky. Dalším krokem je připojení takto vygenerované licence k samotnému dílu. Zpřístupnění díla tedy nepodléhá formální přihlášce nebo jiným registračním krokům.¹⁰⁶

5.10.1.2 Open Access

Česky také „otevřený přístup“ umožňuje na základě veřejné licence svobodný a bezplatný online přístup k plným textům vědeckých publikací ve formě vědecko-výzkumných článků, monografií, učebnicových a komentářových publikací, článků ve sbornících apod. bez omezení okruhu uživatelů, kteří mají oprávnění obsah dále využívat. Na mezinárodní úrovni se přínosem Open Access zabývá Budapešťská iniciativa nebo Berlínská deklarace.

Význam plyne především z urychlení výměny a šíření vědeckých informací za účelem podpory výzkumu a vývoje, pro publikovatele může být mimo jiné

¹⁰⁵ *Creative Commons Česká republika* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/uvod/>

¹⁰⁶ *Veřejné licence 2.0* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1203341/Myska_et_al._-_Verejne_licence_2.0_-_online.pdf

atraktivní vyšší míra zviditelnění vědecké práce. V rámci transparentnosti má také veřejnost mít přístup k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných zdrojů. Nejčastěji se uskutečňuje prostřednictvím tzv. zelené (Open Access poskytují autoři) nebo zlaté (Open Access poskytují vydavatelé) cesty.¹⁰⁷

5.10.2 Licence k software

Softwarové licence mají svá specifika zejména ve způsobu vyjadřování souhlasu s licenčními podmínkami. Mezi tyto způsoby patří shrinkwrap, browwrap, clickwrap a shareware. Problémem u některých z nich je faktická nemožnost nabyvatele licence seznámit se s licenčními podmínkami před poskytnutím plnění.

Licenci lze uzavřít pouhým rozbalením nebo porušením obalu hmotného nosiče softwaru (tzv. krabicový software), čímž uživatel vyjadřuje souhlas s příloženými podmínkami. Tento postup se nazývá shrinkwrap (v překladu smršťovací folie)¹⁰⁸. Na rozdíl od ostatních zmiňovaných způsobů zde vystupuje kromě poskytovatele a nabyvatele licence ještě osoba distributora hmotného nosiče.

Pomocí postupu browwrap nabyvatel licence vyjadřuje souhlas s licenčními podmínkami uvedenými na webových stránkách poskytovatele licence čistě samotným stažením či používáním daného produktu.

Velmi rozšířeným způsobem přijetí nabídky je clickwrap (dalo by se říci souhlas kliknutím), podstatou je zde zaškrtnutí či označení elektronického políčka, kterým se vyjadřuje potvrzení souhlasu s licenčními, případně obchodními podmínkami. Před odsouhlasením mohou některé formuláře požadovat zobrazení plného textu podmínek (tzv. scrollováním). Zároveň jejich odsouhlasení podmiňuje možnost dokončit instalaci.¹⁰⁹

Shareware slouží jako označení pro bezplatné užívání programu, který lze volně kopírovat, uživatel jej ale nesmí měnit. V užívání programu je uživatel omezen různými způsoby, zejména časovým ohraničením užívání či nepřístupností některých funkcí. Má uživateli poskytnout časové období, během kterého si program vyzkouší, po uplynutí určité doby je zpravidla vyžadováno uhrazení licenční odměny nebo vytvoření registrace pro zpřístupnění plné a funkční verze.

¹⁰⁷ *Open Access a jak na něj* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://openscience.muni.cz/open-access/open-access-a-jak-na-nej>

¹⁰⁸ *Právní aspekty krabicového software* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/pravni-aspekty-krabicoveho-software/>

¹⁰⁹ SEDLÁKOVÁ, Jana, Roman TOMEK, Tereza FORMANOVÁ, Pavel ČECH a Jiří HRADSKÝ. *Softwarové smlouvy*. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 429. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-814-6.

Existují různé formy sharewaru, jako je trialware, postcardware, crippleware, adware a freeware. Trialware po uplynutí zkušební doby přestane fungovat, crippleware může postrádat některé z důležitých funkcí programu. Do pořízení plné verze obsahuje adware reklamu, freeware je volně k dispozici (včetně rozšiřování) bez možnosti zásahu do programu a zpravidla se neočekává úhrada licenční odměny. Postcardware funguje na principu zasílání pohlednic, kdy uživatel autorovi namísto odměny pošle pohlednici.¹¹⁰

5.11 Pasivní a aktivní licence

Podle toho, zda straně smlouvy plyne z licence příjem, nebo pro ni představuje licence výdaj, lze rozlišovat aktivní a pasivní licenci. Z aktivní licence má tedy poskytovatel příjem, pro nabyvatele tvoří výdaj. Jedná se tedy o rozlišování jedné licence z pohledu jejich účastníků a v praxi je spíše ojedinělé.¹¹¹

5.12 Úplatná a bezúplatná licence

NOZ stanovuje poskytnutí licence jako úplatné, pokud si strany neujednají jinak. Bezúplatné licence se vyskytují u společného výzkumu a vývoje, kdy jsou tyto licence udělovány pouze pro účely takového výzkumu. Tento pojem upravuje taktéž AutZ v souvislosti se zákonnými licencemi, kdy se omezuje autorské právo bez nároku autora na odměnu.

Výše odměny se odvíjí od rozsahu oprávnění k výkonu práv, způsobu a rozsahu využití předmětu licence, výhradnosti či nevýhradnosti licence, hospodářských podmínek v konkrétní oblasti apod.¹¹²

5.13 Mezinárodní licence

V rámci mezinárodních licencí vystupuje na straně nabyvatele či poskytovatele určitý cizí prvek (účastníkem vztahu je cizí státní příslušník nebo zahraniční právnická osoba). Bydliště nebo sídlo nabyvatele je tak odlišné od bydliště či sídla poskytovatele. Mezinárodní úmluvy z oblasti práv duševního vlastnictví neupravují přímá pravidla či zásady pro uzavírání mezinárodních licenčních smluv, taktéž neexistuje ani přímá norma zabývající se touto

¹¹⁰ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka*. Plzeň: Alevia, 2014, s. 246-247. ISBN 978-80-905538-0-4.

¹¹¹ MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky*. Praha: C.H. Beck, 2002, s. 77. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9320-5.

¹¹² BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 175-176. ISBN 978-80-87956-29-8.

problematikou. Určitým pomocným prvkem mohou být vzorové dokumenty a příručky jako např. vzorové podmínky Evropské hospodářské komise při OSN.

Primárně si tedy smluvní strany musí určit rozhodné právo, kterým se daný poměr bude řídit. Pokud rozhodné právo nebylo určeno, bude chod daného smluvního vztahu podléhat příslušné kolizní normě. Zároveň ale do takového režimu budou zasahovat kogentní ustanovení právního řádu státu, pro jehož území poskytovatel licenci udělil, neboť průmyslová a autorská práva podléhají principu teritoriality, právní ochrana těchto statků se tak vždy řídí předpisy státu, na jehož území je uplatňována. Snaha sbližovat a sjednocovat tyto národní předpisy vychází z činnosti mezinárodních spolků a organizací (např. Dohoda TRIPS, Smlouva o patentové spolupráci).¹¹³

Dalším faktorem ovlivňujícím mezinárodní licence je státní regulace některých oblastí trhu za účelem ochrany volné soutěže. „*Nic v této Dohodě nebude bránit Členům, aby ve svém právním řádu nestanovili licenční praktiky nebo podmínky, které mohou ve zvláštních případech představovat zneužití práv k duševnímu vlastnictví, jež má nepříznivý účinek na soutěž na příslušném trhu.*“¹¹⁴

¹¹³ MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky*. Praha: C.H. Beck, 2002, s. 80-81. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9320-5.

¹¹⁴ *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* [online]. In: . [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.cpubfilm.cz/new/www/txt/trips.pdf>

6 Právní úprava licenční smlouvy

V současnosti typovou licenční smlouvu upravuje NOZ v § 2358 a násl., čímž došlo ke sjednocení právní úpravy v oblasti licenčních smluv. Přestože se jedná o úpravu novější, do určité míry je totožná s tou předchozí. Podpůrně k obecné úpravě se používají speciální předpisy věnující se konkrétním předmětům duševního vlastnictví. Povahou je většina těchto ustanovení dispozitivní a strany si tak mohou sjednat vlastní smluvní podmínky prostřednictvím inominátních či smíšených smluv, k čemuž dospěl také Nejvyšší soud rozsudkem pod sp.zn. 32 Cdo 1817/2008, jak již bylo zmíněno. Podle tohoto rozhodnutí je možné souhlas s užíváním ochranné známky poskytnout i jinak než licenční smlouvou.

6.1 Obsahové náležitosti licenčních smluv

6.1.1 Podstatné obsahové náležitosti licenčních smluv

Aby bylo možné použít typovou licenční smlouvu, musí právní úkon mít určité taxativně vymezené podstatné náležitosti. Těmito náležitostmi u licenčních smluv jsou:

- vymezení určitého práva duševního vlastnictví (předmětu licenční smlouvy)
- projev vůle licenci poskytnout (v omezeném či neomezeném rozsahu)
- ujednání o úplatnosti či bezúplatnosti smlouvy

Nedostatek těchto náležitostí bude mít za následek absolutní neplatnost smlouvy, nelze-li takové ujednání považovat za platné z toho důvodu, že naplňuje znaky jiného právního jednání vyjadřujícího vůli osob. Je to však třeba posuzovat s ohledem na výkladová pravidla NOZ v § 555 a násl.

6.1.1.1 Předmět licenční smlouvy

Podle právního řádu lze typovou licenční smlouvu uzavřít k:

- výtvorům (literárním, umělecká, vědecká díla, umělecké výkony, patentované vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků, odrůdy rostlin)
- věcem v právním smyslu (zvukové a zvukově obrazové záznamy, rozhlasové a televizní vysílání, zveřejněná volná autorská díla, netvůrčí databáze, ochranné známky)

Předmět licenční smlouvy se v praxi vymezuje názvem nebo jiným označením daného nehmotného statku včetně konkrétního obsahu, vlastností a uvedením jeho původce. Je-li to možné, přikládá se k licenční smlouvě (a tvoří její nedílnou část) též vyobrazení předmětu nebo jeho části. Pokud je předmět smlouvy zapsán ve veřejném seznamu či rejstříku, uvádí se též číslo zápisu nebo zveřejnění, údaj o evidenci díla, technicky standardizovaný identifikační údaj (ISBN, ISSN, ISMN) atp.

Aby byla smlouva platná, musí mít poskytovatel oprávnění nakládat tímto způsobem s daným předmětem duševního vlastnictví. Nesmí tedy k předmětu existovat výhradní licenční smlouva uzavřená dříve. Problematický může být takový souhlas také u děl spoluautorských, kde je třeba mít jednomyslný souhlas všech autorů, u děl kolektivních či zaměstnaneckých musí poskytovatel vykonávat absolutní majetková práva.¹¹⁵

6.1.1.2 Poskytnutí souhlasu

Poskytnout souhlas s výkonem práva prostřednictvím licenční smlouvy je možné pouze v rozmezí, v jakém není dotčeno majetkové právo omezeno zákonem (zákonné licence). Souhlas je udělen prostřednictvím projevu vůle poskytovatele licence konstitutivním převodem práv, na jehož základě je nabyvatel oprávněn využívat daný předmět.¹¹⁶ Tento názor vyslovil usnesením Nejvyšší soud sp. zn. 21 Cdo 574/2000. „Nabyvatel práv z licenční smlouvy se proto nestává majitelem patentu, ale vzniká mu pouze oprávnění, v rozsahu stanoveném smluvní licenci, využívat patentu; poskytovatel je nadále oprávněn k výkonu práva, jež je předmětem licence.“

6.1.1.3 Úplatnost smlouvy

Typové licenční smlouvy jsou konceptuálně pojaty jako úplatné, je však možno ujednat bezúplatnost této smlouvy. Pakliže je smlouva ujednána jako bezúplatná, musí tak být výslovně domluveno. Samotná absence ujednání o úplatnosti smlouvy nevede k závěru, že není povinnost poskytovateli odměnu

¹¹⁵ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 86-87. ISBN 978-80-86855-87-5.

¹¹⁶ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 567. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

zaplatit. Tato absence vede k povinnosti nabyvatele uhradit poskytovateli odměnu obvyklou pro oblast daného práva.¹¹⁷

6.1.2 Pravidelné obsahové náležitosti

Mezi pravidelné obsahové náležitosti patří ujednání týkající se způsobu nakládání s daným předmětem duševního vlastnictví prostřednictvím vymezení rozsahu licence, dále se také ujednává doba výkonu práva licence, součinnost poskytovatele licence, zda jde o licenci výhradní, zda je možnost sjednat podlicenci nebo licenci postoupit, případně způsob výpočtu a výplaty licenční odměny.

Způsob dovoleného nakládání s předmětem se uvádí zpravidla výčtem možných způsobů užití chráněného předmětu. Vymezení rozsahu licence může být územní, časové, množstevní či jiné. Území, na němž vzniká oprávnění, se určuje s ohledem na povahu licencovaného předmětu konkrétním stanovením teritoria či lokality, případně územím celého státu. V rovině práva EU se v souvislosti s územním omezením licencovaných předmětů autorského práva zabývá např. nařízení EP a Rady EU č. 2017/1128 o přeshraniční přenositelnosti online služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu. U licenčních smluv s mezinárodním prvkem musí být ujednáno pro které státy či jejich části se licence uděluje.

Omezení časové se vztahuje k době trvání oprávnění k výkonu práva. Doba tohoto rozsahu je zpravidla vázána na dobu trvání ochrany či majetkových práv daného předmětu, neboť po jejich uplynutí se předmět stává právně volným statkem. Časový rozsah licenční smlouvy by měl být domluven na takový časový úsek, aby nabyvatel i poskytovatel byli schopni dostatečně naplnit závazky pro ně vyplývající ze smlouvy, přičemž zároveň zůstaly zachovány jejich zájmy (především hospodářské povahy).

Z pohledu množstevního rozsahu je určen počet jednotlivých provedení výkonu práva, je-li takové počítání s ohledem na povahu daného předmětu a způsobu nakládání s ním možné. Tento rozsah by měl být vymezen takovým způsobem, že nabyvatel licence je schopen jej v daném množství provést.¹¹⁸

Potřebné je jistě také osobní vymezení licenčních stran, aby nemohlo dojít k jejich záměně. Měly by proto být vyjádřeny jasně a určitě, v totožném znění, v kterém jsou např. zapsány v obchodním rejstříku nebo jiném registru.

¹¹⁷ KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 480-481. ISBN 978-80-7380-742-9.

¹¹⁸ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 567-568. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

V souvislosti s vymezením stran by mělo být též uvedeno ujednání o případném přechodu práv a povinností na právního nástupce. Podle důvodové zprávy k NOZ totiž přecházejí práva a povinnosti na právního nástupce osoby, již byla licence udělena, tento přechod však lze v licenční smlouvě vyloučit. Dále je možné ujednat, že je nutný souhlas poskytovatele k převedení licence při převodu závodu či jeho části.¹¹⁹

Licenci je možné vymežit i jiným způsobem, může se jednat o jakékoliv ujednání, které je způsobilé obsah licence omezit. Tato omezení by však stále měla odpovídat obecnému soukromoprávnímu požadavku určitosti právního jednání vzhledem k povaze daného předmětu licence.

Mezi další pravidelné náležitosti patří ujednání času výkonu práva. Jinými slovy se jím ujednává, v jaké době má být výkon práva zahájen, jde o časové určení počátku povinnosti plnění poskytnout, případně též využít.

Zároveň lze sjednávat také součinnost poskytovatele licence, čímž může být myšleno předání hmotného substrátu, na němž je předmět licence zachycen, nebo také předání ostatních podkladů a předmětů souvisejících s licencovaným předmětem. Předáním se zde chápe též předání efemérní (např. ústně), nemusí jít nutně o předání v trvalé podobě. Vedle toho si strany mohou ujednat i další závazky k součinnosti, platí však, že poskytovatel licence je povinen k nezbytné součinnosti pro zachování účelu a výkonu licence i pokud tak nebylo výslovně ujednáno, jak vyplývá z § 2367 NOZ. Pokud z důvodu prodlení na straně poskytovatele nebyly předány podklady či poskytnuta součinnost nezbytná k výkonu licence, může to vést k odstoupení od smlouvy z nabyvatelovi strany s účinky *ex tunc*. V takovém případě se vypořádání stran řídí ustanoveními o navrácení bezdůvodného obohacení, za předpokladu, že již bylo plněno (např. záloha na licenční odměnu).

Dalšími častými ujednáními ohledně dispozic s licencemi jsou taková, kterými se určuje výhradnost licence a zda má nabyvatel právo podlicence či právo licenci postupovat třetím osobám. Tato ujednání jsou blíže popsána v předchozí kapitole a nebudou zde znovu rozváděna do hloubky. Je také možné sjednat způsob, místo a lhůtu pro platbu licenční odměny.

Ohledně licenčních smluv k předmětům chráněným autorským právem platí podle § 2376 NOZ dispozitivní ustanovení vztahující se k jednotlivým

¹¹⁹ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 169. ISBN 978-80-87956-29-8.

způsobům užití díla, pokud tyto způsoby nebyly výslovně dojednány. Co se týče jednotlivých způsobů užití, předpokládá se, že licence byla poskytnuta v rozsahu způsobů užití nutném pro zajištění účelu smlouvy. U územního omezení rozsahu licence platí domněnka, že rozsah je platný pro území České republiky. Časové omezení je zde 1 rok od poskytnutí licence, případně od odevzdání díla po poskytnutí licence, jinak je také omezen na dobu obvyklou u konkrétního druhu díla a způsobu užití, stejně tak je tomu u množstevního omezení rozsahu licence.

6.1.3 Vedlejší obsahové náležitosti

Mezi další náležitosti licenčních smluv mohou patřit vedlejší ujednání, jako např. zajištění poskytnutí licenční odměny, úprava způsobu ukončení smlouvy, její účinnost a podmínky nabytí takové účinnosti, povinnost poskytovatele licence k zajištění efektivní ochrany licencovaného práva před třetími osobami, ustanovení o označení autorství nebo původcovství předmětu, sjednání opční smlouvy apod.¹²⁰

6.2 Forma licenční smlouvy

Uzavírání licenčních smluv je založeno na bezformálnosti právních jednání a smluvní svobodě stran. Oproti dřívější úpravě není u licenčních smluv obecně zakotvena písemná forma jako povinná. Licenční smlouvy tak mohou být sjednávány jak písemně, tak také ústně či konkludentně faktickým jednáním, pokud taková forma neodporuje právnímu předpisu. Vzhledem k povaze právního jednání je však jistě obezřetné smlouvu sjednat v písemné formě, neboť podporuje právní jistotu ve smluvním vztahu a upevňuje uspořádání poměrů mezi licenčními stranami a vůči třetím osobám. Písemná forma také poskytuje ochranu nabyvateli licence a slouží jako podklad pro domáhání se ochrany licence.

Písemná forma je ovšem vyžadována v případech, kdy se uzavírá licence výhradní, a dále také pokud se licence zapisuje do příslušného veřejného seznamu. Písemně musí být taktéž uzavírány licenční smlouvy mezi kolektivním správcem a uživateli chráněných předmětů (licenční smlouvy hromadné a kolektivní). Smlouva musí taktéž být uzavřena písemně, pokud si tak domluvili smluvní strany. Pakliže licenční smlouva nebyla uzavřena písemně, přestože uzavřena písemně býti měla, způsobuje to relativní neplatnost takové licenční smlouvy. Této neplatnosti se tedy musí oprávněná osoba dovolat, přičemž je také možné ji dodatečně zhojit. Postačí

¹²⁰ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 564-569. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

pouhá prostá písemná forma licenční smlouvy (písemná listina soukromá), nevyžaduje se kvalifikovaná forma veřejné listiny prostřednictvím notářského zápisu. Souhlasný projev stran licenční smlouvy nemusí být na jedné listině, mohou být uděleny např. listinou s návrhem na uzavření smlouvy (ofertu), a listinou s přijetím daného návrhu (akceptace). Dále podle zákona není třeba legalizací úředně ověřovat pravost podpisů.¹²¹

Licence má účinky vůči třetím osobám, pokud je sjednána k právu průmyslového vlastnictví, které podléhá zápisu do veřejného seznamu (práva k vynálezům, užitným a průmyslovým vzorům, ochranným známkám, topografiím polovodičových výrobků a chráněných odrůd). Účinnost mají tyto licence dnem zápisu do příslušného veřejného seznamu (patentový rejstřík, rejstřík evropských patentů, rejstřík užitných vzorů, rejstřík průmyslových vzorů, rejstřík ochranných známek, rejstřík chráněných odrůd).

Zápis do veřejných seznamů se netýká předmětů autorskoprávní ochrany, neboť takové seznamy v tomto odvětví ani vedeny nejsou. Seznamy nositelů práv a seznamy chráněných předmětů (vedené kolektivním správcem) mají soukromou povahu.¹²²

6.3 Povinnosti stran

Smluvní strany by si měly ujednat povinnosti dostatečně detailně, aby bylo možné účel licenční smlouvy naplnit. Do této části se však nezpracovávají povinnosti, jež bývají obsaženy v samostatných částech smlouvy (např. ustanovení o licenční odměně).

6.3.1 Povinnosti poskytovatele

K základním povinnostem patří poskytnutí všech podkladů, materiálů a dalších věcí, které nabyvatel oprávněně potřebuje k dosáhnutí záměru, pro nějž byla licenční smlouva uzavřena. Podle § 2367 NOZ se tyto podklady poskytují bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy, přičemž lhůtu bez zbytečného odkladu vymezuje judikatura následovně: *„jde o velmi krátkou lhůtu, jíž je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění*

¹²¹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 577. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

¹²² KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 481-482. ISBN 978-80-7380-742-9.

*povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.*¹²³

Sloužit má k optimálnímu zavedení předmětu do praxe s ohledem na jeho výslednou kvalitu a minimalizaci nákladů. Může se jednat také o poskytnutí odborného proškolení, stáží a zaučení zaměstnanců nabyvatele v prostorách poskytovatele, případně o dohled zaměstnanců poskytovatele nad výrobou. Vymezení typu předávaných podkladů a dokumentů by mělo být součástí licenční smlouvy, především pak jejich forma, počet vyhotovení, jazykové mutace, použité technické normy a určení času pro předání. Samotné předání zhotovení vyžaduje vyhotovení předávacího protokolu, jenž vymezuje, co a kdy přesně je předáváno, včetně uvedení, kým a komu je licenční dokumentace předána, spolu s předložením oprávnění umožňující těmto osobám její vydání a převzetí.

Poskytovatel však nemá povinnost tuto součinnost zajišťovat v neomezeném rozsahu. Zejména nároky a požadavky překračující běžnou míru četnosti, či nedostatek souvislosti těchto nároků s předmětem licence, není poskytovatel povinen zajišťovat. Licenční smlouva z tohoto důvodu může vymezovat maximální rozsah součinnosti poskytovatele licence.

Součástí licenční smlouvy mohou být také ustanovení o zárukách za události, ke kterým dojde za trvání smlouvy, pokud jsou schopny negativního dopadu na výkon práva nabyvatele licence. Za těchto okolností se licenční odměna nehradí vůbec nebo dojde k jejímu snížení. Odpovědnost může vyplývat již ze samotného uzavření licenční smlouvy, nebo se může jednat o odpovědnost za závazky, jež převzal poskytovatel na základě obsahu smlouvy. Licence k předmětům technické povahy jsou spojeny s odpovědností poskytovatele za použitelnost předmětu v souladu s účelem licenční smlouvy, tedy se zde posuzuje fakt, zda je předmět způsobilý naplnit funkci, nikoliv samotné ekonomické či technické dopady jeho využití. Oproti tomu je poskytovatel odpovědný za určité technické parametry předmětu licence, pokud se k jejich naplnění zavázal. Pokud tedy předmět nebude dosahovat smluvených hodnot, smlouva musí uvádět, jakým způsobem takovou situaci řešit. Stejně tak musí smlouva specifikovat způsob, kterým se budou tyto parametry měřit, na čí náklady apod. Z povahy těchto ustanovení je zřetelná jejich uplatnitelnost v licenčních smlouvách vztahujících se k oblasti práv průmyslového vlastnictví.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

Poskytovatel je odpovědný za právní bezvadnost práv nabytých k předmětu licenční smlouvy. Využíváním předmětu smlouvy tak nesmějí být porušována práva třetích osob. Poskytovatel svým podpisem stvrzuje, že mu nejsou známa práva třetích osob, která by licenční smlouvou mohla být porušena. Je však jisté vhodné si před uzavřením licenčního závazku nechat vypracovat odbornou rešerši k potvrzení této skutečnosti. Zároveň podle § 2359 odst. 2 NOZ má poskytovatel povinnost udržovat právo po dobu trvání licence (např. obnovením zápisu v příslušném rejstříku).

Pokud během využívání licenčních práv dojde k jejich porušení třetí osobou, nabyvatel s touto informací bezodkladně seznámí poskytovatele, který dále realizuje kroky potřebné k zamezení porušování a zajištění nerušeného užívání licenčního oprávnění. Pro případ nečinnosti poskytovatele je podle zákona č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství nabyvatel licence oprávněn zasáhnout proti narušiteli se souhlasem poskytovatele, ten však není vyžadován, nebyl-li ve lhůtě 1 měsíce od oznámení o porušení zahájen postup k zabezpečení výkonu práva ze strany poskytovatele. U mezinárodních licenčních smluv může být výhodné smluvní ujednání upřednostňující k vedení případných sporů z porušování licenčních práv nabyvatele, především z důvodu jeho výhodnější pozice v dané oblasti.

Podle § 41 AutZ je nabyvatel výhradní licence oprávněn domáhat se ochrany autorského práva, v případech nevýhradní licence je k takovému jednání oprávněn autor sám.¹²⁴

Licenční smlouvy s sebou nesou rizika spojená s případnou náhradou škody. Je v zájmu smluvních stran eventuální povinnosti z nich plynoucí úměrně rozdělit mezi obě strany, např. formou stanovení maximální možné částky odpovědnosti¹²⁵ či vazbou této částky na výši licenční odměny.¹²⁶

6.3.2 Povinnosti nabyvatele

Podstatnou je zde především podle § 2368 NOZ povinnost utajovat předmět licence, podklady a informace získané v souvislosti s uzavřenou licenční smlouvou. Tato povinnost se vztahuje také na poskytovatele licence, u nějž je však předpoklad

¹²⁴ KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 485-486. ISBN 978-80-7380-742-9.

¹²⁵ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 170-173. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014-56.

toho, že nebude sám oslabovat své postavení a ekonomické zájmy. Utajovat předmět licence je velmi významné především u licenčních smluv týkajících se know-how. U takových smluv je častou podmínkou uzavření nezveřejňování a nepředávání informací vztahujících se k předmětu licence třetím osobám, současně pak lze tyto informace využívat pouze pro vymezený smluvní účel. Písemně zavázat k utajení musí nabyvatel též své zaměstnance, subdodavatele a další možné strany podílející se na spolupráci v souvislosti s předmětem licence. Pokud bude nabyvatel poskytovat podlicenci, má povinnost jejího nabyvatele stejným způsobem zavázat k utajení. Utajení obecně působí na obě strany smlouvy, neboť i nabyvatel licence má zájem na nevyzrazování informací např. o jeho organizaci výroby či jiných postupech souvisejících s předmětem licence.

Licenční smlouvy často upravují povinnost nabyvatele k úhradě škody při porušení utajení, ke kterému se poskytovateli zavázal. Povinnost zachovávat utajení není vázána na dobu platnosti smlouvy a platí tak určitou dobu i po jejím skončení, do doby, než se sdělení stanou obecně známými. Nabyvatel však nemá povinnost zachovávat mlčenlivost za předpokladu, že o to poskytovatel zjevně nestojí, případně pokud jde o skutečnosti již obecně známé.¹²⁷

Další povinností je v oblasti autorského práva využívání licence nabyvatelem. V tomto případě musí jít o využívání dostatečné, nedotýkající se žádným nežádoucím způsobem oprávněných zájmů autora. Pokud tedy nabyvatel licenci nevyužívá vůbec či dostatečně, může to vést k odstoupení od smlouvy ze strany autora, pouze však v případě výhradních licencí. Nabyvatel je oprávněn měnit a upravovat název díla či označení autora jen pokud tak bylo ujednáno. Dále může být nabyvatel povinen poskytnout autorovi rozmnoženinu podle § 2377 NOZ, pokud to na něm lze spravedlivě požadovat a strany se nedohodly odlišně.

Oblast průmyslověprávních licencí nestanovuje povinnost nabyvatele licenci využít, pokud samotné trvání práva nezávisí na jeho výkonu.¹²⁸ Dále je nabyvatel povinen platit licenční odměnu.

¹²⁷ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 173-174. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹²⁸ KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 490. ISBN 978-80-7380-742-9.

6.4 Licenční odměna

Jak již bylo zmíněno, licenční smlouvu lze uzavřít jako úplatnou či bezúplatnou. V případě úplatných licencí se výše odměny stanovuje domluvou stran, popřípadě je určena výší obvyklou pro podobné smluvní podmínky v určitém období. Je také možné ujednat její hodnotu v závislosti na výnosech z využití licence (odměna výnosová). „*Velikost odměny a způsob jejího placení je závislý především na rozsahu poskytovaného oprávnění, výhradnosti či nevýhradnosti takové smlouvy, předpokládaném rozsahu využití, stupni výrobní připravenosti a rozpracovanosti předmětu smlouvy, riziku při zavádění, obecné průmyslověprávní a obchodní situaci v dané oblasti podnikání, včetně řady aspektů konkurenční povahy.*“¹²⁹

Samotná licenční odměna může být stanovena předem či následně, případně kombinací těchto způsobů. Pokud je výše licenční odměny stanovena předem, nemusí konečný přínos licence u nabyvatele odpovídat uhrazené odměně. Odměna následná poskytuje určitý obraz o skutečném prospěchu licence pro nabyvatele z hlediska výnosů. Takto následně stanovená výše odměny podléhá kontrole vykazováním rozsahu licenční výroby, či náhledem do účetních záznamů poskytovatelem ke zjištění skutečné výše odměny. Tyto informace mohou být označeny za důvěrné a poskytovatel tak bude mít povinnost je utajit a nevyužít jich v rozporu s účelem, pro který byly poskytnuty. Dále je možné odměnu stanovit pevnou částkou jako odměnu fixní (tzv. lumpsum payment), procentuální částí z dosažených skutečných výnosů či určením procentuálního podílu z čisté prodejní ceny produktů jako odměnu podílovou (tzv. royalties). Pevné částky bývají obvyklé např. u licencí na know-how. Částku licenční odměny lze hradit jednorázově nebo ji rozdělit do jednotlivých obnosů v závislosti na smluveném postupném předávání informací. Smlouva musí vždy stanovit k jaké právní události má být částka uhrazena. Nejčastěji se určuje pomocí stanovení data, dosažením cíle, předáním dokumentace, naplněním rozsahu, pro nějž je licence udělena či dosažením konkrétních parametrů předmětu licence. Pro licenční odměnu a její splatnost je významná také volba měny, v níž má být úhrada provedena.¹³⁰

¹²⁹ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 175-176. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹³⁰ Tamtéž, s. 175-184.

Na licence k předmětům chráněným autorským zákonem se v souvislosti s licenční odměnou vztahuje § 2374 NOZ, podle něhož má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu za situace, kdy je odměna za využití licence nepoměrná k obnosu zisku z využití licence, tzn. sjednaná odměna je příliš nízká v porovnání s výnosy.¹³¹

6.5 Závěrečná ustanovení

Mezi závěrečná ustanovení může být zapracován článek o vyšší moci zabývající se nepředvídatelnými překážkami, které strany nemohly odvrátit svým jednáním a nelze se jim vyhnout. Typicky se jedná o války, požáry, povodně, zákazy dodávek materiálů, politické převraty apod. Tyto překážky mají za následek pozastavení plnění smluvní povinnosti, avšak pouze na dobu trvání této překážky, přičemž její výskyt a zánik musí strana postižená oznámit straně druhé s ověřením příslušného úřadu či komory.

Součástí závěrečných ustanovení je často ujednání o přechodu práv a povinností na právní nástupce smluvních stran spolu s podmínkami takového přechodu. Dále se zde může upravovat stav mezi smluvními stranami po skončení platnosti smlouvy. Tato část smlouvy může též vymezovat, co z předaných podkladů, dokumentace apod. se považuje za neoddělitelnou součást licenční smlouvy.¹³²

6.6 Ukončení licenčního vztahu

Obecná úprava zániku relativních závazků NOZ se uplatní také na smluvní vztahy licenční. „*Platnost sjednané licenční smlouvy a důvody pro její zrušení jest posuzovati podle obsahu smlouvy a podle obecných ustanovení občanského práva*“.¹³³ Především licenční vztah skončí uplynutím sjednané doby licence, dále také může být ukončen na základě dohody účastníků nebo jednostranným právním jednáním smluvní strany (vypovězením či odstoupením). Odstoupením a uhrazením odstupného je však smlouva zrušena s účinky ex tunc a je zde povinnost vypořádat veškeré již poskytnuté plnění. Předčasné rozvázání smluvního vztahu nastává především z vážných důvodů (např. neplnění převzatých závazků, platební

¹³¹ KINDL, Milan. *Občanský zákoník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 488. ISBN 978-80-7380-742-9.

¹³² BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016, s. 190-193. ISBN 978-80-87956-29-8.

¹³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 15. 5. 1944, sp. zn. Rv I 1095/43.

neschopnost). Ukončení smluvního závazku má za následek povinnost navrátit podklady a další předměty poskytnuté k řádnému užívání licence.¹³⁴ Licenční smlouvy by měly pro případ předčasného ukončení závazku obsahovat úpravu vypořádání poskytnutých odměn či dalších předmětů souvisejících s licencí a případnou náhradu škody.

NOZ v § 2370 stanovuje zákonnou výpovědní lhůtu pro licenční smlouvy jako ustanovení speciální k výše zmíněné obecné úpravě. Licenční smlouvy mohou být sjednávány na dobu určitou či neurčitou. Pakliže je smlouva uzavřena na dobu neurčitou, platí podle § 2370 NOZ možnost ji vypovědět výpovědí s účinností uplynutím 1 roku od konce kalendářního měsíce, v němž byla doručena straně druhé. Výpovědní doba slouží k umožnění provedení nutných opatření. Toto ustanovení NOZ je však dispozitivní a strany si mohou ujednat odlišné podmínky včetně výpovědní lhůty. Licenční smlouvy na dobu určitou NOZ výslovně neupravuje, a proto se jejich ukončení bude řídit obecnou úpravou zániku relativních závazků. Ukončení závazku může způsobit i zánik trvání ochrany daného práva duševního vlastnictví (uplynutím doby na níž byla ochrana poskytnuta, neobnovením právní ochrany či rozhodnutím úřadu), strany by tak měly brát v potaz dobu trvání těchto práv při uzavírání licenční smlouvy.

Autorskoprávní licence upravují zvlášť odstoupení pro nečinnost nabyvatele výhradní licence a odstoupení pro změnu přesvědčení autora. Při odstoupení pro nečinnost nabyvatele má autor právo na odměnu. Změna přesvědčení autora a jeho odstoupení od smlouvy z tohoto důvodu naopak zakládá povinnost vrátit odměnu vyplacenou za užití díla.¹³⁵

¹³⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2003, sp. zn. 4 Cmo 856/2000.

¹³⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 620-622. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

7 Závěr

Tato diplomová práce se věnuje licencím k duševnímu vlastnictví. Cílem práce bylo přiblížit a detailně rozebrat obsah pojmu licence, včetně souvisejících otázek. V první části diplomové práce je pozornost zaměřena na klasifikaci jednotlivých skupin duševního vlastnictví. Pro práva průmyslového vlastnictví je typický formální princip ochrany, je tedy nutné předměty tohoto práva k ochraně přihlásit. Dále u této skupiny platí princip teritoriality právní ochrany, což se však snaží překonávat řada mezinárodních úmluv. Oproti tomu ochrana u skupiny práv autorských nepodléhá formální registraci. Toto porovnání dle mého názoru vede k nutnosti vyšší obezřetnosti při sjednávání licencí k právům průmyslového vlastnictví, neboť musí být zajištěna právní bezvadnost nabývaného oprávnění. Rozdíly jsou také v podstatě majetkových práv autorských a majetkových práv průmyslových, jelikož majetková práva autorská jsou nezczizitelná, kdežto majetková práva průmyslová lze převádět translativním převodem, tedy czizitelná jsou.

Další část této práce pojednává o významu a vzniku pojmu licence, cílem zde bylo především osvětlit základní principy tohoto výrazu v různých pojetích, dále se pozornost soustředila již pouze na význam ve světle duševního vlastnictví. Tato část taktéž porovnává jednotlivé způsoby vzniku licence, kdy nejčastějším způsobem vzniku je smlouva, existují však také licence nucené a zákonné. Je zde porovnáno postavení a označení stran licence podle předmětu duševního vlastnictví, k němuž byla licence poskytnuta. Následně jsou vymezeny základní zásady licenčního práva, které z velké míry vycházejí z obecných soukromoprávních zásad. Oblast tohoto práva je tak ovládána privátní autonomií stran, přičemž je zde velmi malé množství kogentních ustanovení, od kterých se strany nemohou odchýlit. Závěrem zde pojednávám o legitimaci účastníků licenční smlouvy k vymáhání porušení práv poskytovaných licenční smlouvou. Z tohoto pojednání vyplývá přednostní právo poskytovatele licence či autora k řečenému vymáhání porušení práv, avšak za určitých podmínek je k tomuto jednání legitimován také nabyvatel licence.

Následující kapitola pojednává o předmětu a účelu licence. Oprávnění k výkonu práva se obecně poskytuje z různých důvodů, a obě strany usilují o vyjednání výhodných podmínek. Z pohledu podpory technologického a kulturního rozvoje je dle mého názoru žádoucí licence poskytovat i za postupování určitých rizik. Některá rizika se však dají eliminovat uzavíráním ujednání, která mají zajistit

ochranu informací (např. smlouva o utajení). Zachování účelu a předmětu licence může ovlivnit také právní doložka, která určuje rozhodné právo pro případné řešení sporu, jazyk, místo a způsob tohoto řešení. Z praktického hlediska jsem krátce zmínila také vypořádání daňových povinností.

Předposlední kapitola samotného textu se věnuje znakům jednotlivých druhů licencí. Jsou zde uvedeny různé druhy licencí a osvětleny jejich specifické rysy.

Poslední kapitola před samotným závěrem je souhrnem právní úpravy licenční smlouvy. Postupuje od podstatných obsahových náležitostí, přes pravidelné a vedlejší obsahové náležitosti, dále vymezuje licenční odměnu, možné způsoby jejího určení a ukončení smluvního závazku. Jak již bylo zmíněno, licence jsou ovládány zásadou smluvní svobody stran, tudíž je větší část ujednání založena na vzájemné domluvě dotčených účastníků smlouvy.

Cizojazyčné resumé

This diploma thesis focuses on intellectual property rights, their legal protection and licence legislation. Intellectual property rights consists of copyright rights and industrial property rights. Property rights to intellectual property are granted through a licence or a license agreement, which is the main topic of this diploma thesis. The main goal was to provide a comprehensive overview of the mentioned industrial and copyright rights, in a connection to the overview of types of licenses and license agreements though which intellectual property rights are granted. License agreements are a key part of collaboration in a field of intellectual property.

The first chapter deals with industrial rights and copyright rights. The attention is focused on their legal protection, development of intellectual property law and also the importance of personal and property rights. The second chapter is focused on license and its meaning, origin and significance for intellectual property. The third chapter pays attention to the purpose and main reasons for closing license agreements and also legal and arbitration clause. The fourth chapter provides and overview of different types of licences and their specifics. The fifth chapter focuses on a legal regulation and requirements of license agreement in Czech republic.

Seznam použitých pramenů

Literatura

- BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-337-0.
- BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-29-8.
- ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace*. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4.
- ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.
- HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.
- HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část : absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4.
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.
- JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017. ISBN 978-80-87956-50-2.
- JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. ISBN 978-80-86855-87-5.
- KINDL, Milan. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9.
- KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901-1853-4.
- MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Praha: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9320-5.

PÍTRA, Vladimír. *Ochrana průmyslového vlastnictví I: patentový zákon, ochrana průmyslových vzorů, zákon o ochraně topografií polovodičových výrobků a předpisy související, zákon o patentových zástupcích [komentář]*. Praha: Frances, 1992. ISBN 80-7049-039-X.

PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.

RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5.

SEDLÁKOVÁ, Jana, Roman TOMEK, Tereza FORMANOVÁ, Pavel ČECH a Jiří HRADSKÝ. *Softwarové smlouvy: jejich specifika a kontraktační proces*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-814-6.

SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-723-9198-4.

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2., upravené vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd.* Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Vydání první. Brno: Doplněk, 1994. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0885-7.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5.

Internetové zdroje

Creative Commons Česká republika [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/uvod/>

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví [online]. In: . [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.cpubfilm.cz/new/www/txt/trips.pdf>

Kolektivní správci [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.czechmobility.info/cs/temata/autorske-pravo/kolektivni-spravci>

Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví dle NOZ [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouva-k-predmetum-prumysloveho-vlastnictvi-dle-noz-93756.html>

MAREK, Karel. *Licenční smlouva*. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 22-26 [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrg5pweyk7gez6427giza&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

Nariadení Komise (EU) č. 330/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32010R0330>

Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/2019podzim/dusevni_vlastnictvi/web/docs/08-ochrana-a-vymahani-prav-dusevniho-vlastnictvi.pdf

Open Access a jak na něj [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://openscience.muni.cz/open-access/open-access-a-jak-na-nej>

Právní aspekty krabicového software [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/pravni-aspekty-krabicoveho-software/>

Směrnice (EU) 2017/1564 o povolených způsobech užití některých děl chráněných autorským právem ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L1564&from=CS>

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací

(obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32016L0943>

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0024&from=EL>

TELEC, Ivo. *Souhlas, nebo licenční závazek?*. *Právní rozhledy*, 2013, č. 13-14, s. 457-462 [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgnpxa4s7gezv6mjul5zv6nbvg4&groupInd>

Veřejné licence 2.0 [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1203341/Myska_et_al._Verejne_licence_2.0_online.pdf

WHAT IS A CROSS-LICENSING AGREEMENT? [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.gapslegal.com/articles/what-is-a-cross-licensing-agreement/>

Právní předpisy

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady EU č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.

Sdělení č. 191/1995 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Vyhláška č. 64/1975 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883.

Vyhláška č. 69/1975 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967.

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 173/2002 Sb. o poplatcích za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů.

Zákon č. 206/2000 Sb. o ochraně biotechnologických vynálezů a o změně zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat, ve znění zákona č. 93/1996 Sb.

Zákon č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství.

Zákon č. 286/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách.

Zákon č. 408/2000 Sb. o ochraně práv k odrudám rostlin.

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích.

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 15. 5. 1944, sp. zn. Rv I 1095/43

Rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2009 sp. zn. Cdo 1817/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2003, sp. zn. 4 Cmo 856/2000

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2011, č. j. 3 Cmo 318/2010-422

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2001, sp. zn. 21 Cdo 574/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2228/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014-56

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 2008, sp. zn. 3 Cmo 343/2008